

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2018/19:30

Fredagen den 10 maj

---

§ 1 Utrikes frågor inklusive gemensam session utrikes- och försvarsministrar

Utrikesminister Margot Wallström

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 8 april 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 13–14 maj 2019

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Då hälsar vi utrikesminister Margot Wallström med medarbetare välkomna hit.

Vi börjar med punkten Återrapport, om det finns något att säga.

Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

God morgon, ordförande och ledamöter! Som vanligt har vi cirkulerat skriftlig rapportering från rådsmötet den 8 april. Lunchdiskussionen handlade om Venezuela och om hur EU genom initiativet med den internationella kontaktgruppen försöker hjälpa till för att nå en lösning i landet.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för rapporten.

Vi går vidare till information och samråd inför möte i rådet den 13–14 maj.

Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det är på måndag som FAC äger rum. Det är ett gemensamt möte den 14 maj mellan EU:s utrikes- och försvarsministrar med inbjudna gäster – det ska jag återkomma till. I anslutning till rådsmötena äger det också rum ett utrikesministermöte mellan EU och östliga partnerskapet och en konferens för att fira tioårsjubileet för östliga partnerskapet, och där tänkte jag vara med.

Mogherini väntas i inledningen av mötet ta upp aktuella frågor, som vanligt. Vi har fått information om att hon kommer att ta upp Venezuela och JCPOA, alltså handlingsplanen om Irans kärntekniska program. Ukraina kan också komma att tas upp.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för informationen under dagordningspunkt 3, Aktuella frågor. Det ska jag vara noga med att säga för protokollets skull.

Vi går vidare till dagordningspunkten om Libyen.

Anf. 6 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Ja, det blir en diskussion om Libyen, och vi hoppas förstås att FN-sändebudet Salamé ska delta vid mötet, antingen personligen eller via videokonferens. Det är inga rådsslutsatser som ska antas den här gången.

I likhet med många andra ser vi förstås med oro på utvecklingen i Libyen, och den senaste tidens militära eskalering i och omkring huvudstaden Tripoli av general Haftar och den så kallade libyska nationella armén är oacceptabel. Regeringen kommer vid rådssammanträdet att betona betydelsen av ett samfällt EU-agerande och understryka vikten av omedelbart eldupphör och respekt för folkrätten, inklusive den humanitära rätten och mänskliga rättigheter. Och regeringen kommer att verka för ett tydligt EU-stöd till FN-processen och generalsekreterarens särskilda sändebud Salamés ansträngningar för en politisk lösning.

En hållbar fred kan självklart inte uppnås om inte hela samhället involveras. Vi kommer återigen att understryka vikten av kvinnors deltagande i alla delar av den politiska processen.

Vi kan också med oro konstatera att det är en försämrad humanitär situation i Libyen, särskilt för flyktingar och migranter som befinner sig i förvar i Tripoliområdet, där aktiva stridigheter pågår just nu. Regeringen kommer vid FAC att understryka samtliga parterers skyldighet att säkerställa att folkrätten efterlevs och humanitärt tillträde möjliggörs.

Anf. 7 DANIEL RIAZAT (V):

Ordförande! Jag har en fråga. Precis som utrikesministern nämnde är det en allt sämre situation i området. Vi ser hur det sker olika slags brott mot mänskliga rättigheter. Det kan handla om att kvinnor till exempel utsätts för sexuellt våld. Det kan handla om slavhandel. Det kan handla om diverse olika saker och om militarisering som ökar.

Regeringen har å ena sidan en ståndpunkt om att man vill understryka vikten av omedelbart eldupphör. Man erkänner från regeringens sida att situation försämras i området. Man pratar om humanitär rätt, internationell rätt, mänskliga rättigheter och om att ge FN fullt stöd. Men å andra sidan har man alltså ett samarbete med Libyens kustbevakning för att se till att människor som är på flykt från exakt den här situationen inte ska kunna ta sig till Europa. Det har kommit flera rapporter som visar på att de insatser som görs där ute inte räddar liv utan snarare tar liv.

Jag undrar bara: Hur går detta ihop med Sveriges regerings ståndpunkt kring den frågan?

Anf. 8 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Tack, utrikesministern, för föredragningen! Jag tror att vi är många som känner en stor oro över Libyen både när det gäller den humanitära situationen och när det gäller säkerhetssituationen.

Jag har då frågor.

Den ena gäller det som står i papperet. Vi tycker förstås att det är bra att det står att man ska följa internationell rätt och humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Men hur realistiskt är det här med kvinnors deltagande i alla delar av den politiska processen? Vad ser utrikesministern? Finns det verkligen några konkreta resultat att räkna in där redan nu, eller är det bara någonting som står här för att det ska stå här? Det är en fråga.

Den andra är: Pågår fortfarande UNHCR:s och IOM:s arbete, som i alla fall har gjorts tidigare, för flyktingar? Det handlar om att försöka evakuera och hjälpa folk åtminstone tillbaka till sina ursprungsländer. Det gäller dem som man inte anser kommer att ha rätt att söka asyl. Det har funnits ett sådant arbete, har jag förstått, i Libyen. Pågår det fortfarande?

Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Vi arbetar genom FN, inte minst genom MR-rådet, förstås, och EU för att uppmärksamma flyktingars och migranternas situation. Vi ger också ett omfattande stöd till alla de organisationer som arbetar med det.

När det gäller stödet och insatserna i fråga om till exempel libyska kustbevakningen har det egentligen handlat om två olika delar. Det har handlat om att se till att man utbildar till exempel kustbevakningens personal, bland annat om hur det ser ut med mänskliga rättigheter och internationell lag och rätt. Men det har också handlat om att stoppa flyktingsmugglarna, för det har varit en oerhört hänsynslös business där man medvetet har skickat ut flyktingar i båtar som man vet kommer att sjunka efter några timmar eller i alla fall inte kommer att fungera fullt ut.

Detta är någonting som vi återkommande tar upp i dialogen med libyska myndigheter och med politiker. Det tas alltid upp i FN:s säkerhetsråd när Libyen diskuteras. Och vid Libyenrelaterade rådsmöten är detta ett stående tema.

Sverige är faktiskt största givaren av icke öronmärkt kärnstöd till FN:s flyktingorgan, UNHCR, och till IOM. Hittills har migrationsorganisationen bistått över 3 200 migranter med frivilligt återvändande från Libyen. Man har också evakuerat skyddsbehövande från Libyen. Det viktiga är här att man samarbetar med FN-organen, som har till uppgift att organisera detta arbete.

Men det är en svår debatt. Det är en återkommande debatt vi har. Hur ska man se till att man både stoppar flyktingsmugglare och hjälper dem som faktiskt ger sig av? Och hur ska mottagandet vara? Den debatten löper så att säga i ett särskilt spår.

På måndag tror jag att debatten framför allt kommer att handla om läget, förstås. Det handlar om att få stopp på våldet och få stopp på den militära insatsen, för det skapar bara ännu mer tryck på flyktingsituationen.

Sedan har man upptäckt att det är allt fler som dessutom ger sig av till grannländer – de tar sig till både Tunisien och Marocko. Detta har man sett mycket mer av på sista tiden.

Samtidigt har antalet migranter på sistone fortsatt att minska. Man räknar det till att det är 600 migranter hittills i år som har kommit till EU, och det är en minskning med 90 procent. Men fortsätter stridigheterna är det klart att trycket ökar där. Därför är det viktigt att stödet finns till både FN-organisationer och andra.

Sverige är ett av de länder – det är inte mer än en handfull – som har svarat upp mot UNHCR:s vädjan om vidarebosättning av de flyktingar som har förts från Libyen till Niger. När jag var i Niger träffade jag faktiskt dem som jobbade med den saken. Det handlar om att se till att vi tar vår del av ansvaret för att det ska bli en ordnad vidarebosättning och ett ordnat mottagande.

Men det är långt ifrån en given situation eller någonting som är lätt att göra. Det viktigaste är nu att få stopp på den militära insatsen från Haftar.

Det är väldigt olika analyser av varför det här har skett just nu. Trodde han att han skulle kunna vara framgångsrik? Vilket stöd har han haft? Men det är ett mycket besvärligt läge. Det var också ett slag i ansiktet på FN:s generalsekreterare som befann sig där när detta inleddes. >>> **Hemligt enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<<

Hur realistiskt är det med kvinnligt deltagande? Ja, det måste fortsätta att vara realistiskt. Vi tar alltid upp det. När det senast var uppe på rådet har jag för mig att ytterligare ett par medlemsländer påpekade detta.

Vi vet ju detta, och vi har identifierat och träffat många kvinnor, kvinnoorganisationer och kvinnliga företrädare som absolut har lika mycket kunskaper, insikter och idéer om hur man ska ta Libyen framåt mot en fredlig och bättre utveckling. Det är bara att se till att de får finnas på plats när man träffar parter i Libyen och när vi har överläggningar om Libyen. Det är det vi brukar säga. Jag tycker absolut att det är realistiskt, för jag träffar många av dessa oerhört kunniga och duktiga kvinnor som förstås vill att deras röster också ska höras. Men det måste också föras fram från EU:s sida, entydigt, att man ska se till att de är representerade.

Anf. 10 DANIEL RIAZAT (V):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för svar och klargöranden. Sverige gör en del bra saker genom EU i denna fråga, och jag delar absolut det som står i den svenska ståndpunkten.

Men även om diskussionen handlar om den pågående situationen och den militära eskaleringen bör denna fråga kopplas till migration och även till kvinnors deltagande, som ju finns med i Sveriges ståndpunkt.

Vad gäller ett minskat flyktingantal har Libyen inte på något sätt blivit ett tryggare land att leva i, utan det handlar om att det görs insatser som vi är med och finansierar som inte bara sätter stopp för hemska flykting-smugglare utan också för vanliga människor som befinner sig i en fruktansvärd situation i Libyen och försöker ta sig till EU. Siffrorna över hur många som beräknas komma hit beror alltså också på den politik vi själva är med och för.

En av tjugo flyktingar som har försökt ta sig till EU från bland annat Libyen har drunknat i havet. Vi kan givetvis sitta här och tala om flyktingmugglarna, men faktum är att det inte ens skulle finnas en marknad för flyktingmugglare om det inte hade varit krig och om inte EU hade haft en flyktingpolitik som går ut på att förhindra människor att ta sig hit på trygg väg.

Jag skulle vilja att utrikesministern tar upp dessa frågor och specificerar dem mer. Det gäller också mänskliga rättigheter. Till exempel bör vi ta ställning mot den slavhandel som pågår och tillåts pågå i Libyen. Om regeringen inte vill ha med det i ståndpunkten väljer jag att anmäla en avvikande mening.

Anf. 11 LUDVIG ASPLING (SD):

Ordförande! Eftersom diskussionen nu gled in på flyktingfrågan blir det en del av förhandlingsmandatet, och då vill jag göra ett kort inlägg.

När man funderar på dessa frågor måste utgångspunktens grundas i en kunskap om varför en massa migranter som resor till och genom Libyen. FN-rapporten om mixed migration flows fastslår att sju av tio av dem som reser till och genom Libyen är ekonomiska migranter och alltså inte flyktingar. Det är viktigt att förstå incitamentet till varför folk gör detta.

I övrigt kan jag hålla med Vänsterpartiet om att vi inte ska använda biståndsinsatser för att stoppa migranter. Det kan vi göra enklare på annat sätt.

Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Detta är en diskussion utan rådsslutsatser. Jag tror att det kommer att handla mycket om den politiska situationen, men självfallet hör det ihop med invandrings- och migrationsfrågan. Vi har inte ändrat uppfattning utan menar att EU måste ta gemensamt ansvar, och vi tycker att det är viktigt att också titta på vad grundorsakerna är.

När detta senast kom upp var jag den som tog upp just slavhandeln. Jag menar att vi borde ha varit otroligt mycket starkare i vår reaktion på detta. Jag är bekymrad över Libyen, för det finns inget intresse av att hitta en politisk lösning. Det är för mycket pengar, olja och intressen från alla möjliga intressenter runt omkring, vilket gör att många är nöjda med den situation som råder med oreda, kriminalitet, korruption och allt som följer med den politiska situationen.

Jag har inga problem med det ni säger, och självfallet måste man titta på grundorsakerna till varför människor lämnar sina länder. Det ingår också i vårt stöd. Det finns dock ingen annan, vettigare linje än att använda de organisationer som finns på plats och som har till uppgift att hjälpa till med migration, och det är framför allt FN-organen som är aktiva. Vi måste också ha ett ännu bättre europeiskt samarbete för att handskas med detta och för att hantera mottagandet.

Jag kan inte veta hur debatten utvecklar sig, men jag tror att det kommer att vara ganska mycket fokus på vad vi kan göra i det politiska skeendet och hur vi kan få stopp på våldet, för det är det mest akuta.

Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V):

Jag står som sagt bakom allt utrikesministern har sagt. Men eftersom jag tycker att det finns en dubbelmoral i EU:s samarbete med den libyska kustbevakningen vill jag anmäla en avvikande mening. Vi kan inte å ena sidan tala om mänskliga rättigheter med mera och å andra sidan hjälpa ett organ i Libyen som hindrar människor från att ta sig säkert till Europa och vill stoppa människor som är på flykt från en humanitär katastrof.

Anf. 14 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening anmäld från Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Sahel.

Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Detta blir en diskussion som framför allt är en förberedelse inför det gemensamma utrikes- och försvarsministermötet mellan EU och G5 Sahelländerna dagen efter FAC. Som ni vet är länderna Burkina Faso, Mauretanien, Niger, Tchad och Mali. Här förväntas rådsslutsatser antas.

Denna diskussion förväntar vi oss tar avstamp i EU:s breda engagemang i regionen. Vi ser stora utmaningar vad gäller hållbar utveckling och att värna respekten för mänskliga rättigheter i Sahel. De humanitära behoven i regionen är mycket omfattande och förvärras dagligen.

Jag var i utrikesutskottet i går och berättade om vår fortsatta insats i Mali, och det ser illa ut. Det går inte bra i de flesta av dessa länder, och med det försämrade säkerhetsläget känner vi oss särskilt oroade. Det har dessutom spridningseffekter till andra länder i regionen, och därför är det viktigt att parterna i fredsavtalet i Mali verkligen tar sitt fulla ansvar för att genomföra fredsavtalet. Det är samma bekymmer här; det finns inget riktigt politisk ägarskap.

Regeringen stöder EU:s breda engagemang i Sahel, och vi tycker att det är viktigt att EU i ökande utsträckning också bidrar till att hantera grundorsakerna till instabilitet. Det behövs god samhällsstyrning, respekt för mänskliga rättigheter, demokratisk utveckling och kvinnors lika rättigheter och deltagande samt koppling mellan klimat och säkerhet, som också spelar in på ett mycket tydligt sätt, inte minst när det gäller Niger, Tchadsjön och runt Tchadsjön.

Regeringen kommer vid FAC att framhålla att EU ska stödja länderna i deras ansträngningar vad gäller främjandet av säkerhet och utveckling i regionen och att EU ska söka säkerställa lokalt ägarskap och ansvarstagande från Sahelländerna själva.

Det finns betydande utmaningar, till exempel vad gäller att G5-styrkan ska bli fullt operationell.

Det här ingår i det gemensamma mötet. Ska jag ta det separat eller nu på en gång?

Anf. 16 ORDFÖRANDE:

Jag kommer att sammanfatta det separat, men du kan dra båda så tar jag beslutspunkterna sedan.

Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Ja, för det hänger ju lite ihop. Alltså dagen därpå kommer ett gemensamt möte mellan utrikes- och försvarsministrarna från EU:s medlemsländer och G5 Sahel att äga rum. Det kommer att röra utvecklingen i regionen och G5:s roll i att hantera utmaningar vad gäller instabilitet, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Ministrarna kommer också att diskutera EU:s stöd till G5 Sahels ansträngningar.

Som jag sa förut bör EU stödja regionala initiativ och regionalt ansvarstagande. Detta är en utveckling som vi trots allt har sett, inte minst via Afrikanska unionen och de regionala samarbetsformerna. Därför välkomnar vi det stöd som EU ger till G5 Sahels gemensamma säkerhetsstyrka. Att den får bli fullt operationell är viktigt och att man kommer till rätta med de brister som styrkan har och andra utmaningar som G5 har i att hantera denna styrka.

G5 har tagit fram ett ramverk för insatser också på utvecklingssidan, som kallas Priority Investment Programme, och det är välkommet att de själva tar detta ansvar och identifierar hur man ska göra detta.

2018/19:30
10 maj

Anf. 18 LUDVIG ASPLING (SD):

Vi har inget att anmärka på i stort. Det enda vi funderar lite på är den mening som står i underlaget: "Det är vidare centralt att se till grundorsakerna till instabilitet i regionen."

Något som saknas här är den mest grundläggande orsaken till att situationen är som den är, och det är invasionen av Libyen. Det är själva roten till problemet och har orsakat mycket av detta. Det har skapat ett maktvakuum, släppt lös en enorm vapenmarknad och så vidare.

Vi hoppas att man kan fundera lite på detta och äntligen inse att militära interventioner inte är lösningen på denna typ av problem. Det vore bra om man kunde se bakåt och tänka att det inte var särskilt bra.

Det andra gäller dessa länders egen användning av milisgrupper. Det står en liten mening om lokalt ägarskap och ansvar, och jag antar att det innefattar att EU måste pressa dessa länder till att sluta använda milisgrupper för att "skippa rättvisa". Dessa milisgrupper används ofta för att straffa etniska minoriteter som man anser är allierade med motståndarsidan och till allt möjligt annat fuffens. Vi tycker att regeringen ska vara tydlig gentemot dessa länder i denna fråga.

Anf. 19 DANIEL RIAZAT (V):

Jag har inte heller något att invända mot vad gäller ståndpunkten.

Det står dock i handlingarna att EU genom sitt stöd till G5-länderna ser migration som ett av de områden som man ska samarbeta eller redan samarbetar kring. På vilket sätt?

Apropå den förra frågan vet vi att det förekommer brott mot mänskliga rättigheter i dessa länder, bland annat mot flyktingar.

Kommer utrikesministern att framhäva vikten av att till exempel flyktingar inte behandlas på ett sätt som strider mot de mänskliga rättigheterna? Jag vet att utrikesministern själv brinner för denna fråga.

Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Dessa frågor är bra och högst relevanta, och jag har inget att invända mot dem.

Givetvis kan man inte ha okontrollerbara milisgrupper som skapar mycket oreda. Vi har insisterat på att det ska finnas MR-komponenter i till exempel utbildningen av G5-styrkan och att det alltid ska vara en del i de insatser som vi gör.

Det är enormt komplext. Dessa länder lider av utbredd fattigdom, svaga institutioner, svaga regeringar, korruption och kriminalitet. Det är en giftig cocktail av alla dessa fenomen, vilket gör att det är mycket svårt att få ordning på de insatser man vill göra. Men EU har ändå bidragit, inte minst i att utbilda personal, och det fortsätter vi att göra vad gäller Minusma och våra egna insatser i till exempel Mali.

Många unga människor ser ingen framtid utan väljer mellan hopplöshet eller någon som säger: Du får 300 dollar och en pistol så kan du hjälpa oss i kampen mot det eller det andra. Andra går med i jihadist- eller terroristgrupper. Så ser det ut på marken i många av dessa länder.

I Tchad och Niger handlar det om det faktum som är tydligt: När Tchadsjön krymper måste man flytta. Det blir strid om land, och det blir strid om rättigheter. Det är en ond spiral som spelas upp här.

Som ni vet har vi gett stöd till både Mali och Minusmastyrkan. Vi hjälper också G5, för det handlar om att mobilisera kraften att reagera själv regionalt och om att grannländerna tar ansvar för utvecklingen. Men detta måste kombineras med att trycka på för ekonomiska, sociala och andra reformer så att man tar itu med grundorsakerna.

Anf. 21 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Jag har en fundering. Sahel finns även på biståndsministrarnas dagordning. Vi brukar ofta prata om försvar, säkerhet och bistånd och hur det ska korrelera eller ibland inte korrelera. Har utrikesministern någon kommentar om det?

Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Vi försöker förstås se till att vi koordinerar och korrelerar så att vi inte talar emot varandra eller bidrar med något på den ena sidan som omöjliggör insatser på den andra. Jag tycker nog att vi har en sammanhållen politik här. Sverige är en stor biståndsgivare, och jag tycker att vi agerar samfällt både i FN och i EU-kretsen.

Jag ser inte detta som problematiskt, utan jag tycker nog att det ena förstärker det andra när det gäller biståndsinsatserna, som är stora från vår sida.

Anf. 23 ORDFÖRANDE:

Då tänkte jag sammanfatta diskussionen för både utrikesministrarnas möte, dagordningspunkt 5, och mötet med utrikes- och försvarsministrarna, dagordningspunkt 1.

Vi börjar med dagordningspunkt 5. Jag finner sammanfattningsvis att det finns stöd för regeringens ståndpunkt.

När det gäller dagordningspunkt 1, rådets möte med utrikes- och försvarsministrarna, konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Finns det något att säga om punkten Övriga frågor?

Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Under Övriga frågor har vi bara fått information om att Polen vill informera om ett möte i Berlinprocessen om västra Balkan, som har hållits i Warszawa, och om ett toppmöte i samma fråga, som kommer att hållas i Poznań i juli. Det är allt vi vet.

Anf. 25 ORDFÖRANDE:

Vi tackar för informationen. Tack för i dag, utrikesministern!

§ 2 Utrikes frågor – försvar
Försvarsminister Peter Hultqvist
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
– försvar den 19–20 november 2018
Återrapport från informellt ministermöte den 30–31 januari 2019
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor – försvar den 14 maj 2019

2018/19:30
10 maj

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit, försvarsministern med medarbetare!

Vi börjar med återrapporter både från FAC den 19–20 november 2018 och från informellt ministermöte i slutet av januari i år. Finns det något att säga om återrapporterna?

Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Jag har ingen kommentar, om inte någon annan har intresse.

Anf. 28 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för det.

Vi går över till information och samråd inför FAC den 14 maj, dagordningspunkt 1.

Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru ordförande! Försvarsministermötet den 14 maj kommer att avhandla samarbetet mellan EU och Nato samt försvarssamarbetet Pesco.

I anslutning till mötet hålls Europeiska försvarsbyråns styrelsemöte i försvarsministerformat. Dagordningen omfattar en rapport från chefen för Eda, sammanställd av Federica Mogherini, om försvarsbyråns långsiktiga roll samt byråns huvudsakliga aktiviteter.

Försvarsministermötet kommer att inledas med en diskussion om samarbetet mellan EU och Nato med fokus på hybridhot. Natos vice generalsekreterare Rose Gottemoeller kommer att delta i diskussionen. Regeringen välkomnar ett ökat samarbete mellan EU och Nato och de framsteg som gjorts i samarbete med hanteringen av hybridhot.

Inrättandet av ett gemensamt hybridcenter i Helsingfors, där Sverige spelar en aktiv roll, är ett konkret exempel på framsteg i arbetet. Regeringen välkomnar även att hybridhot utgör ett prioriterat område för det finska ordförandeskapet i EU hösten 2019. Utöver hybridhot utgör insatser och genomförande av koordinerade och parallella övningar andra exempel på områden där framsteg har skett i samordningen mellan de bägge organisationerna.

Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V):

Ordförande! Inte helt oväntat kommer jag från Vänsterpartiets sida att anmäla avvikande mening i denna fråga.

Vi motsätter oss Sveriges deltagande i Pesco. Vi motsätter oss också den utveckling som försvarsministern i och med ställningstagandet tyvärr bidrar till genom ett ökat militariserat samarbete med Nato, som i praktiken innebär ett utökat samarbete med diktator Erdoğan, som innebär

ett utökat samarbete med Trump, vars försvarspolitik vi får läsa om på Twitter.

Anf. 31 ORDFÖRANDEN:

Är du på rätt punkt nu, Daniel? Är du på ettan eller tvåan?

Anf. 32 DANIEL RIAZAT (V):

Jag är på tvåan, sorry!

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Ingen orsak! Då bromsar vi dig där, och så får du ordet igen sedan.

Anf. 34 ANNIKA QARLSSON (C):

Jag ska hålla mig till dagordningspunkt 1.

När det gäller diskussionen om det samarbete kring hybridhot som ska ske, som Peter har beskrivit, är det intressant att se vilka frågor som ska beröras och vad regeringen kommer att lyfta upp i diskussionen.

Ståndpunkten är väldigt vagt hållen, och min fråga är: Vad avser regeringen att driva inom detta område?

Anf. 35 LUDVIG ASPLING (SD):

I vanlig ordning vill jag anmäla avvikande mening. Vi är motståndare till en militarisering av unionen, och vi är motståndare till ett medlemskap i Nato. Därför anser vi inte att samarbetet är lämpligt.

Anf. 36 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

När det gäller hybridfrågan är det en mer generell diskussion som kommer att föras. Liknande diskussioner har förts tidigare. Vi kommer att välkomna de initiativ och arbeten som genomförs med bäring på hybridcentret i Helsingfors och Stratcom i Riga och med erfarenheterna från först den ryska aggressionen och sedan annekteringen av Krim.

Anf. 37 DANIEL RIAZAT (V):

Jag må ha börjat fel i mitt förra anförande, men jag avslutade det rätt när jag gick in på Natofrågan. Det handlar om att Vänsterpartiet även när det gäller dagordningspunkt 1 motsätter sig ökad militarisering och samarbete med den diktator jag nämnde, Erdoğan, och även med andra ytterst instabila regeringschefer runt om i världen som ingår i denna kärnvapenmakt.

Vänsterpartiet är helt enkelt emot ett närmande till Nato, och vi vill inte på något sätt försöka smygansluta Sverige till Nato. Därför vill jag anmäla avvikande mening, som vi också har haft tidigare på denna punkt.

Anf. 38 ORDFÖRANDEN:

Önskar försvarsministern ordet igen under dagordningspunkt 1?

Anf. 39 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Det är inte mycket att säga om detta, utan det är bara att konstatera att vårt agerande bygger på försvarsriktningsbeslutet från 2015, som har ett brett stöd i Sveriges riksdag.

Samarbetet mellan EU och Nato har strukturerats så att de ska komplettera varandra. Det handlar inte om att vi bygger någon ny militärorganisation på det sättet inom ramen för EU.

2018/19:30
10 maj

Anf. 40 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning och att avvikande meningar har anmälts av Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Vi går över till dagordningspunkt 2, som handlar om Pesco.

Anf. 41 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru ordförande! Försvarsministermötet avslutas med en diskussion om genomförandet av försvarssamarbetet Pesco. I samband med mötet avser rådet att anta en rådsrekommendation om medlemsstaternas implementering av Pesco. Rekommendationen bygger på en årsrapport som tagits fram av EU:s höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. I rådsrekommendationen konstateras att framsteg skett inom vissa områden avseende Pescoåtagandena, exempelvis rörande ökade försvarsutgifter och gemensamma försvarsinvesteringar.

Rekommendationen pekar också på ett antal områden där mer arbete krävs, exempelvis för att öka styrkans tillgänglighet och för att åtgärda de brister som identifierats i förmågeutvecklingsplanen.

I arbetet med Pescoprojekten uppmanas medlemsstaterna att implementera de projekt som antagits och uppnå konkreta resultat. I syfte att uppnå bättre koherens och synkronisering mellan försvarsinitiativen föreslås att nya Pescoprojekt efter 2019 bör antas vartannat år.

Regeringen har välkomnat översynen av implementeringen av Pesco. Regeringen stöder den gemensamma målbilden att utveckla militära förmågor och ett mer handlingskraftigt EU, inklusive uppfyllandet av EU:s gemensamma ambitionsnivå. Pesco är ett bra och konkret exempel på ett samarbete som bidrar till att EU:s medlemsstater kan utveckla förmågor och öka samordningen och harmoniseringen samt bidra till insatser.

Rådsrekommendationen och rapporten om implementeringen av Pesco påvisar att flertalet medlemsstater befinner sig i en inlärnings- och uppstartsfas när det gäller att genomföra både Pescoåtaganden och projekt.

Pesco upprättades för mindre än ett och ett halvt år sedan, och det är viktigt att komma ihåg att samarbeten av denna karaktär tar tid att bygga upp. Regeringen har ett djupt och långsiktigt engagemang och verkar för att etablera en stabil grund som långsiktigt kan leverera konkreta resultat.

För att uppnå ett så effektivt samarbete som möjligt har regeringen understrukit vikten av att genomförandet av Pesco måste ske i samklang med nationella processer och nationell planering samt att det är viktigt att säkerställa koherens mellan försvarsinitiativen. Vidare kommer regeringen att fortsätta att understryka att ett effektivt samarbete förutsätter effektiva, lätta och flexibla processer.

Diskussionen om Pesco förutses även beröra förhandlingarna om de generella villkoren för deltagande av tredjeland i Pescoprojekt. Det är i nuläget oklart när ett färdigt rådsbeslut ska kunna antas. Regeringen har drivit och kommer att fortsätta att driva att öppenhet och flexibilitet ska vara vägledande för utformningen av tredjelandsdeltagande. Regeringen

har tillsammans med likasinnade medlemsstater tydligt markerat och framfört att strategiska partners deltagande i Pescoprojekt bidrar med mervärde, kompetens och resurser och bygger goda relationer inför framtiden. Även om nuvarande skrivningar har en mer restriktiv ansats om tredjelandsdeltagande än vad Sverige skulle önska hade dokumenten innehållit ännu fler krav och restriktioner utan Sveriges aktiva deltagande.

Anf. 42 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag vill anmäla samma avvikande mening som vi alltid har vad gäller Pesco.

Anf. 43 DANIEL RIAZAT (V):

Precis som jag sa i det tal som jag påbörjade tidigare om Pesco motsätter vi oss deltagande i Pesco och utvecklingen mot ett alltmer militariserat EU.

Sverige har tyvärr frångått sin princip, som har varit lyckad och framgångsrik när det kommer till säkerhetspolitiken, som har byggt på militär alliansfrihet och som bygger på fredliga lösningar på konflikter, något som snarare bygger på ett starkare stöd till FN än på att ingå i olika slags allianser med Viktor Orbán och andra kring försvarsfrågorna.

Med anledning av det menar vi att detta helt enkelt är fel. Det som man gör genom ett sådant samarbete är att äventyra säkerheten. Man sätter sig i ett försvarssamarbete, som man använder en massa fina ord för, tillsammans med ledare från olika länder – till och med länder i EU – som har visat sig inte försvara mänskliga rättigheter och våra demokratiska värderingar. Det gäller till exempel Viktor Orbán. Vi menar att det är helt fel. Därför vill jag anmäla avvikande mening även här.

Anf. 44 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Jag tackar försvarsministern för genomgången här inför rådsmötet.

Vi kristdemokrater välkomnar Pescosamarbetet och anser att det är viktigt att EU fortsätter utveckla förmågor, samordning och harmonisering. Jag tycker också att det är bra att regeringen skriver att det ska vara på mellanstatlig basis och respektera medlemsstaternas roll i beslutsfattandet, vilket är viktigt för oss.

Däremot saknar jag något om att detta måste bevakas i den svenska försvarsindustrin, som ministern kanske kan säga något om. På vilket sätt tycker försvarsministern att Sverige nu har störst nytta av detta samarbete och även implementeringen på svenska projekt?

Anf. 45 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen.

Som ni var inne på tar detta tid att bygga upp. Den rapport som vi har fått visar att det tar lång tid men att det också är mycket annat som behövs. Jag undrar om regeringen har för avsikt att faktiskt ligga på mer för att få till detta på ett mer strukturerat sätt.

Sedan är det bra att försvarsministern lyfter fram tredjelandsdelen. Den tycker vi moderater är viktig.

Deltagandet i Pesco är frivilligt, och Pesco innebär en hel del bindande åtaganden för deltagande medlemsländer. Jag undrar därför om försvarsministern kan säga någonting om status för Sverige i dessa delar.

2018/19:30
10 maj

Anf. 46 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

När det gäller svensk försvarsindustri har vi bedömt att det absolut viktigaste i nuläget är att driva tredjelandsfrågan, eftersom vi har försvarsindustrier i Sverige som är ägda av brittiska och amerikanska intressen. Om vi inte kan få en bra lösning på tredjelandsfrågan bidrar det till att försvaga svensk försvarsindustri. Vi har därför ett direkt nationellt intresse av att tredjelandsprincipen blir accepterad. Detta har vi drivit oerhört tydligt och oerhört hårt i dessa förhandlingar och lagt ned väldigt mycket energi på det. Det har lett till att vi stegvis också har fått ett ökat stöd från andra länder i detta sammanhang och att vi har kunnat pressa detta så långt som vi är i dag. Däremot är inte dessa förhandlingar avslutade, utan de kommer att fortsätta. Det är liksom i basen för hela systemet och det viktigaste vi nu gör i förhållande till svensk försvarsindustri och dess intressen.

Beträffande begreppet "ligga på mer" ligger vi på maximalt när det gäller denna tredjelandsfråga, och det är en basfråga.

De projekt som vi nu deltar i är Medical Command och Military Mobility och stödet för utlandsoperationerna. Sedan har vi också lanserat ett svenskt-franskt nätverksprojekt med bäring på Vidsel, alltså nätverk av testarenor. Sedan finns det testarenor i Frankrike också. Utöver det är vi observatörer i ett projekt.

Detta är den bas som vi just nu har. Sedan är vi naturligtvis öppna för att gå in i fler projekt. Men vi vill göra det på ett sådant sätt att vi ser att det leder till bra effekt för Sverige och att det är till nytta för Sverige. Vi brukar låta Försvarsmakten och berörda myndigheter göra en analys av vilka olika typer av projekt som kan vara sådana som vi har direkt nytta av. De som jag har räknat upp är sådana som är mycket nytto-baserade.

Sedan finns det andra projekt i de bredare uppräkningsarna där det också ingår informationsutbyten och alla möjliga saker. De måste ställas i relation till vad det svenska intresset är och om vi är beredda att delge i olika sammanhang.

Detta är inte en helt enkel materia att hantera. Det är många balanspunkter som man måste vara beredd att ta ställning till innan man bestämmer sig för att gå in i projekt. Därför känner inte jag att det viktigaste just nu är att vinna någon sorts liga om att vara med i mest antal projekt, utan det gäller att ha rätt projekt som har rätt bäring mot våra behov.

Många av dessa projekt befinner sig också i en uppstartsfas. Många är alltså nya. Och hela Pescoprojektet är i en uppstartsfas.

Anf. 47 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Jag har bara en kort kommentar. Det är bra om försvarsministern ser till svenska försvarsintressen. Det är inte jätteofta som vi har samråd om dessa frågor. Som jag minns det är det åtminstone något år sedan som vi senast hade det, och det känns som att detta var i ungefär samma fas då. Det känns inte som att det går så särskilt fort framåt på detta område när det gäller vad Sverige vill och vilka olika projekt som Sverige vill ha.

När det gäller den svenska ståndpunkten har jag inget i övrigt att anföra.

Anf. 48 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Dessa tredjelandsförhandlingar har dragit ut på tiden för att det finns stabilt motsatta uppfattningar. Det är länder – framför allt ett – som har mycket bestämda uppfattningar om detta och som vi inte delar. Där har det hamnat i ett spjärntag. Nu kanske det börjar förflytta sig. Men det har krävt mycket kraft. Det är klart att Pesco som helhet inte kommer vidare enligt den ursprungliga tidsambition som fanns beroende på just detta.

Men om detta inte löses på ett vettigt sätt är det en försvagning i förhållande till våra intressen. Det är därför som vi är mycket aktiva i denna fråga.

Anf. 49 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru ordförande! Ursäkta, men jag uppfattade inte att jag fick svar på min fråga. Därför skulle jag vilja ha ett förtydligande.

Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Vad var det som du inte fick svar på?

Anf. 51 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Det gällde de bindande åtagandena för deltagande medlemsländer och hur status för Sveriges åtaganden ser ut där.

Anf. 52 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Detta har bäring på Försvarsberedningens arbete som inte är presenterat än. Jag tror att vi redogjorde för detta i EU-nämnden i januari.

Anf. 53 ORDFÖRANDE:

Är det möjligen lite oklart vad vi syftar på? Eller är det jag som uppfattar det fel? Alexandra Anstrell, kan du precisera din fråga lite grann?

Anf. 54 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Om man läser i bakgrundsmaterialet som vi har fått är det förtydligt att deltagandet i Pesco är frivilligt men att Pesco innebär bindande åtaganden för deltagande medlemsländer, alltså utöver de projekt som man deltar i. Då undrar jag om vi kunde få någon form av status för hur långt man har kommit i de bindande åtagandena för Sveriges räkning.

Anf. 55 ORDFÖRANDE:

Om försvarsministern kan förtydliga vad den meningen betyder vore det behjälpligt.

Försvarsministern! Det går utmärkt att ibland lämna ordet till den som sitter bredvid om den personen presenterar sig med namn och titel. Det kan ibland vara enklare, och det är ganska vanligt.

Anf. 56 Departementssekreterare EBBA JEPPSSON:

Sverige har likt övriga medlemsstater i EU den 10 januari rapporterat in hur vi lever upp till åtaganden enligt Pesco i den så kallade nationella implementeringsplanen. I den är det tydligt att Sverige arbetar för att där det går leva upp till de åtaganden som gjorts. Men regeringen driver också att denna utveckling och dessa åtaganden måste ske i harmoni med nationell lagstiftning, beslutanderätt och principer.

Som statsrådet uppmärksammade kommer Försvarsberedningens rapport att läggas fram. För att inte föregripa denna rapport har regeringen inte kunnat uttala sig om de långsiktiga planerna i den grad som kanske eftersöks i denna nationella implementeringsplan.

Vad som går att säga är att detta är det andra året som den nationella implementeringsplanen skickas in. Som tydliggörs i HR/VP:s rapport om implementeringen av Pesco är detta andra året som samtliga medlemsstater gör detta. Och vi befinner oss alla fortfarande i en inlärningsprocess där dessa åtaganden nu ska försöka matas in och komma i harmoni med de nationella processer och det arbete som görs.

Jag hoppas att detta är svar på din fråga.

Anf. 57 ORDFÖRANDEN:

Sammanfattningsvis finner jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt med avvikande meningar anmälda från Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Övriga frågor.

Anf. 58 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru ordförande! Jag har en övrig fråga. Kommer Försvarsfondens kostnader, som kanske kommer att landa på ca 800 miljoner, finansieras inom ramen för befintlig försvarsbudget, eller är regeringen villig att tillföra extra medel till det för att inte försvaga försvarsekonomin som redan i dag är hårt in-tecknad?

Anf. 59 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Det är alldeles för tidigt att i nuläget gå in på den frågan. Vi får återkomma till detta när finansieringen är aktuell.

Anf. 60 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi försvarsministern med medarbetare för i dag.

§ 3 Utrikes frågor – utveckling

Statsrådet Peter Eriksson

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
– utveckling den 26 november 2018

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor – utveckling den 16 maj 2019

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit, statsrådet Peter Eriksson och medarbetare!

Vi går in på dagordningen och återrapport från möte i rådet den 26 november. Finns det något att säga om detta?

Anf. 62 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Nämnden har tagit del av en skriftlig rapportering från föregående rådsmöte som ägde rum den 26 november. Lunchdiskussionen vid rådsmötet handlade om gender och utveckling. Det var särskilt värdefullt att ministrarna erbjöds ta del av perspektiven från de inbjudna gästerna: mottagarna av Nobels fredspris, Nadia Murad och Denis Mukwege.

Anf. 63 ORDFÖRANDEN:

Vi går in på information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 16 maj 2019 och dagordningspunkt 3, 2019 – att bibehålla dynamiken i det fortsatta arbetet med Agenda 2030 och klimatförändringarna.

Anf. 64 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Det är tre punkter på dagordningen och en lunchdiskussion, som det ofta är.

Den första punkten handlar om att upprätthålla momentum. Det är en viktig fråga. Vid FAC utveckling kommer därför frågan upp om hur EU kan använda FN:s högnivåmöten under 2019. Det är en rad sådana, framför allt under hösten bland annat i september, som är viktiga för att föra Agenda 2030 och klimatagendan framåt och för att dessa ska diskuteras. Men inga direkta slutsatser förväntas på mötet i nästa vecka.

EU har inför och under toppmötena i september möjlighet att axla ett globalt ledarskap och närmare länka genomförandet av Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och Parisavtalet. Regeringen önskar se ett kraftfullt och samstämmigt agerande från EU och dess medlemsstater.

Regeringen vill se en hög ambitionsnivå i genomförandet av Agenda 2030, både inom och utanför unionen. De globala målen bör integreras i all relevant EU-politik, och EU bör ta ett ökat globalt ansvar för dess genomförande.

EU:s bistånd är ett centralt verktyg i det arbetet, där fattigdoms- och rättighetsperspektivet ska vara vägledande även i fortsättningen. Regeringen ser även att EU:s externa arbete med Agenda 2030 kan stärkas ytterligare, inte minst genom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken liksom handels- och klimatpolitiken.

Regeringen avser att vid FAC framföra behovet av att EU:s medlemsstater gemensamt lyfter fram klimatkrisens akuta karaktär och

alltmer brådskande krav på åtgärder i närtid, i form av både minskade utsläpp och ökad anpassning.

Regeringen avser att vid FAC föreslå att EU liksom Världsbanken fasar ut stöd till och investeringar i fossila bränslen. Klimatdiplomati utgör en viktig komponent i EU:s gemensamma påverkansarbete gentemot andra länder. Regeringen avser även att betona vikten av genomförandet på landnivå.

Utvecklingsfinansieringen är central för leverans av man kommit överens om i Agenda 2030 och Parisavtalet. Nya och innovativa partnerskap behövs därför.

Regeringen avser att vid FAC föreslå att ett EU-nätverk för investerare övervägs inom ramen för det globala nätverket, så som vi har gjort i Sverige och som FN:s generalsekreterare har dragit igång på FN-nivå.

Anf. 65 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack, statsrådet, för föredragningen!

Jag noterar att det inte står någonting om jämställdhet i regeringens ståndpunkt. Jag ser gärna att regeringen särskilt betonar kvinnors lika rättigheter och deltagande även i den.

Anf. 66 LUDVIG ASPLING (SD):

Tack, biståndsministern, för att du kommer hit och informerar!

Som jag tolkar det kommer det att bli en ganska bred diskussion om just biståndet. Jag ska inte gå igenom alla våra prioriteringar där, men för att kort markera en skillnad mot regeringen kan jag säga att vi gärna vill se ett större fokus på de minst utvecklade länderna. Det betyder att vi är ganska skeptiska till exempelvis ENI- och IPA-instrumenten.

Vi stöder inte instrumentalisering av biståndet, till exempel att man använder biståndet för att fysiskt stoppa migranter från att ta sig till EU. Vi ser gärna ett ökat fokus på styrning och kontroll av biståndet för att upptäcka oegentligheter och korruption. Vi skulle gärna se Europeiska unionen samarbeta med USA i deras global push to decriminalize homosexuality. Det är något som de kommer att använda biståndet till under innevarande presidentperiod.

Jag vill också fråga om det här med klimatkrisens akuta karaktär. Det är en ny skrivelse som jag inte har sett förut. Jag kan ha fel, men jag tror inte att den har varit med i underlagen förut. Vad innebär den här akuta karaktären, lite mer konkret? Vad är det som har hänt nu jämfört med tidigare? Man beskrev det inte som att det var av akut karaktär förut. Något har förändrats där.

Det första var alltså en avvikande mening.

Anf. 67 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Vi driver naturligtvis jämställdhet också i den här kretsen. Det är väl känt. Det är definitivt ingen nyhet. Vi kommer säkerligen att ta upp det också i de här sammanhangen.

När det gäller SD:s inspel finns det en grupp länder som driver frågan om att satsa mer av EU:s resurser på de minst utvecklade länderna. Dit hör Sverige. Det är alltså ingen åsiktsskillnad i den frågan.

I fråga om hbtq-rättigheter vore det bra om USA drev samma linje som Sverige. Vi får se hur det går med den saken. Jag är dock tveksam till om det verkligen kan bli på det sättet.

Klimatkrisens akuta karaktär är en viktig fråga. För varje dag blir klimatfrågan alltmer akut. Vi ser nämligen att de beslut som i dag tas i olika länder och på internationell nivå inte når upp till det som skulle behövas när vi jämför med vad forskarna säger är nödvändigt, varken för att klara 2-procentsmålet eller 1 ½-procentsmålet.

Klimatfrågan är alltså av en alltmer akut karaktär, särskilt om man relaterar till flera av de övriga målen i Agenda 2030. De är mycket viktiga. Men om vi inte klarar klimatfrågan kommer också de övriga målen att bli svåra att klara. Därför menar jag att klimatfrågan är av särskilt akut karaktär.

Anf. 68 DANIEL RIAZAT (V):

Tack till statsrådet för föredragningen och för svaren på de viktiga frågor som har kommit upp här.

Jag håller helt och hållet med om att klimatet är vår tids ödesfråga och att jämställdhetsfrågan, som nämndes tidigare, självklart bör finnas med i regeringens ståndpunkt.

Men en annan fråga som är av viktig karaktär gäller att i många av länderna som berörs av detta är många människor på flykt och flyktingar som råkar illa ut – vi har tagit upp det under de tidigare punkterna med både utrikesministern och försvarsministern. Det är viktigt i fråga om målen man har satt upp i Agenda 2030. Det handlar om alltifrån klimat till mänskliga rättigheter och sådana viktiga frågor.

Å ena sidan har vi ställt oss bakom det. Regeringen har bra ställningstaganden i ståndpunkten. Å andra sidan vet vi att vi genom EU bidrar till att människor som är på flykt inte kan ta sig till olika länder på säkra vägar.

Ska Sveriges bistånd verkligen gå till exempelvis gränsbevakning som ska hindra människor som är på flykt? Jag menar att frågan går in i just den punkt som statsrådet har behandlat. Vad anser statsrådet om det?

Anf. 69 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Generellt handlar punkten som vi diskuterar om hur vi ska skapa ett momentum för att få mer kraft i Agenda 2030. Där är flyktingfrågan central. Det ska bli intressant att följa den diskussionen.

På vilket sätt man ska arbeta med de enskilda frågorna är nästa steg efter det som pågår nu. Vi borde lägga ännu mer kraft och resurser på det, även i EU:s arbete naturligtvis.

Säkerhetsfrågor är ibland en del i det arbetet, som även finansieras av biståndet. Det går inte att undvika. Ibland måste man upprätthålla gränslinjer. Jag besökte till exempel Georgien nyligen. Där finns en observationsstyrka, som Sverige är med och finansierar, på gränsen mellan Georgien och Sydossetien. Det är i många fall sådana sammanhang det handlar om. Men det gäller att hålla distinktionen mellan vad som är rent militära aktioner och vad som är andra aktioner som kan finansieras med biståndsmedel.

När det gäller EU:s totala budget på området är det ännu lite mer komplicerat. Där har vi en budget som delvis består av medel som inte är

så kallat ODA-fähiga eller Dac-fähiga – 92 procent av budgeten räknas som ODA-fähig. Då kan man utan att bryta mot några regler delvis blanda militära och övriga säkerhetspolitiska och biståndsmässiga insatser. Det gör det ännu lite svårare i sammanhanget.

Anf. 70 DANIEL RIAZAT (V):

Tack för svaret, statsrådet!

Jag kom på en annan fråga. Det handlar om EFSD-investeringarna. Har Sverige, när det gäller klimat- och miljöfrågan generellt, på något sätt tagit ställning för att inte bara säga att det är vår tids ödesfråga och en viktig fråga? Har vi också drivit några frågor om att förbjuda vissa investeringar som kan vara skadliga för miljö och klimat?

Anf. 71 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

I viss mån är det ju vad vi föreslår nu när vi säger att EU, liksom Världsbanken, bör fatta beslut om att fasa ut investeringar i fossila bränslen. Det är en intressant och viktig markering som vi föreslår att göra på nästa möte.

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Ungdoms- och utvecklingsfrågor.

Anf. 73 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Vid FAC utveckling kommer ministrarna också att ha en diskussion om ungdomar och utveckling med fokus på hur ungdomar kan involveras i genomförandet av Agenda 2030. Inga slutsatser förväntas.

Regeringen välkomnar att ungdomar aktivt engageras i genomförandet. Sverige inkluderar som regel alltid en ungdomsdelegat inför globala möten som följer upp Agenda 2030. Regeringen avser att vid FAC även uppmana EU och dess medlemsstater att erbjuda ungdomar, med hänsyn till jämn könsfördelning, plats i sina respektive delegationer.

Regeringen kommer vid FAC även att belysa ungdomar som nyckelaktörer för att bibehålla fred i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 2250.

Anf. 74 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Sahel: ökat engagemang från EU.

Anf. 75 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Vid FAC utveckling kommer vi även att ha en diskussion om Sahelområdet. Diskussionen följer FAC utrikes den 13 maj, det gemensamma mötet mellan EU:s utrikes- och försvarsministrar och G5 Sahel. G5 Sahel är fem länder i Sahelområdet i södra delen av Sahara.

Inga rådsslutsatser förutses.

FAC-diskussionen äger rum mot bakgrund av ett försämrat säkerhetsläge och reflekterar EU:s breda ambition och engagemang i regionen. Utmaningen med att skapa hållbar utveckling och värna respekt för mänskliga rättigheter i regionen är omfattande. Och de humanitära behoven är stora.

Regeringen stöder EU:s breda engagemang i Sahel. EU bör i ökad utsträckning bidra till att hantera grundorsakerna till instabiliteten i regionen.

Viktiga frågor i detta perspektiv är god samhällsstyrning, mänskliga rättigheter och demokrati, kvinnors lika rättigheter och deltagande samt kopplingen mellan klimat och säkerhet. Att uppmärksamma kopplingarna mellan klimat och säkerhet är en fråga som vi särskilt har drivit både på FN-nivå och inom EU. Det har vunnit ett allt starkare gehör och är särskilt intressant i sammanhanget kring Sahel och även Tchadsjön.

Regeringen framhåller att EU ska stödja länderna i deras ansträngningar, men det är också viktigt att EU säkerställer lokalt ägarskap och ansvarstagande från Sahelländerna.

I Burkina Faso har utvecklingen varit negativ, med ökade attacker från terroristgrupper på civila under den senaste tiden. Det är viktigt att givarna visar flexibilitet för att kunna stötta regeringen där på ett effektivt sätt. Sverige fäster stor vikt vid principerna om biståndseffektivitet. Det svenska bilaterala utvecklingssamarbetet i Burkina Faso genomförs i nära samarbete med landets regering, EU, FN-organ och också det civila samhället. Bredda koalitioner, där den burkinska regeringen står för ledningen, ger förutsättningar för bättre resultat.

Anf. 76 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! Detta område har utvecklingspotential, minst sagt. En av grunderna till att samhällena i regionen inte fungerar är utbredd korruption. Denna korruption ligger till grund för att tillväxt och företagsamhet inte kan utvecklas. För att komma dithän, vilket i princip handlar om hjälp till självhjälp, måste också insatser mot korruption göras från EU.

Ett mått på att nå en framtida jämställdhet är att fokusera på den unga generationen, i detta sammanhang flickors möjligheter till skolgång. Där grundar man det som blir morgondagens jämställdhet. Även detta bör finnas med i EU:s insatser. Detta skulle jag vilja ha med som ett medskick.

Anf. 77 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången om Sahel!

Sahel var även uppe när vi träffade utrikesministern och försvarsministern tidigare i dag. Jag har samma fråga till bistandsministern som jag hade till dem. Det gäller kopplingen mellan de militära och civila utgifter som togs upp tidigare.

Vi brukar säga att bistånd och militära insatser inte riktigt hör ihop. Här ska det nu höra ihop. Då är det verkligen viktigt med en rågång mellan hur finansieringen av olika insatser sker.

G5 Sahel har som en av sina viktigaste uppgifter att bekämpa jihadismen. När bistandsministern säger att det ska finnas en flexibilitet för att stötta Burkina Faso undrar jag återigen vad statsrådet tänker sig. Tänker han sig ett samarbete kring både militära och civila insatser?

I den svenska ståndpunkten finns inget om demokratisk utveckling med, vilket händer då och då, och jag saknar det. Det står om mänskliga rättigheter, men ibland glömmar regeringen att nämna demokratin. Det har hänt flera gånger att jag har fått påpeka att ni skriver om mänskliga rättigheter men glömmar den demokratiska utvecklingen. Jag tycker att de hänger starkt ihop. Det hänger även ihop med korruption, korruptionsbekämpning och annat.

Jag vill gärna ha en kommentar om detta.

Anf. 78 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

När jag läste upp regeringens ståndpunkt gjorde jag det med följande ord: "Viktiga frågor i detta perspektiv är god samhällsstyrning, mänskliga rättigheter och demokrati, kvinnors lika rättigheter och deltagande samt kopplingen mellan klimat och säkerhet."

Den demokratioffensiv som vi gör handlar mycket om just korruption, kvinnors rättigheter, att bygga institutioner och att medverka till ett samhälle som fungerar och där korruptionen minskar. Jag anser att det ligger i dessa ord.

Det är centrala delar i den demokratioffensiv som vi arbetar med, men nu handlar det framför allt om EU:s bistånds- och säkerhetsarbete. Jag kan hålla med om att detta därför också är viktigt att betona i det här sammanhanget.

Anf. 79 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Det är bra att statsrådet sa det i det talade ordet. Jag funderade bara varför det inte fanns med i den skriftliga ståndpunkten, som har redovisats för nämnden. Om man har en demokratioffensiv borde det finnas med. På samma sätt som när ni skriver "jämnställdhet" i nästan alla dokument, något som jag också tycker är viktigt, borde även ordet "demokrati" finnas med i ett bredare perspektiv i era dokument än kanske någonsin tidigare.

Sedan undrade jag om kopplingen med flexibilitet till Burkina Faso och militära och civila insatser. Jag fick ingen kommentar om det.

Anf. 80 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Låt mig först säga något om demokrati. Jag håller med om det som sas. Därför har vi fört in det. Det var ett misstag att det inte fanns med i papperen från början.

Jag ger gärna ordet till min bisittare så att han kanske kan redogöra lite tydligare när det gäller kopplingen till säkerhetsfrågor och bistånd. Jag känner att jag inte riktigt är någon expert när det gäller denna region.

Anf. 81 Utrikesrådet JOHANNES OLJELUND:

Det finns många sätt att angripa frågan. På ett övergripande plan är det såklart rimligt att lyfta fram, vilket ofta görs, att det finns en stark koppling mellan utveckling och säkerhet i båda riktningar.

Samtidigt får man vara klar över att det finns en instrumentlåda för att åstadkomma detta. Det måste vara tydligt. Där är biståndets roll styrt av de kriterier och utgångspunkter som styr biståndet. Det handlar inte om säkerhetsinsatser i militär mening, det är sant.

Det finns en finansieringsmekanism, vilket kanske är vad ledamoten tänker på, för G5 Sahelstyrkan. Där ingår biståndsfinansiering som inte går till EU:s militära insatser men utgör en möjlighet att stödja de insatser som genomförs av G5 Sahel. Det som existerar är The African Peace Facility.

Man får kanske konstatera att det är ett system som har funnits under många år och som utgör en förutsättning för de insatser som görs av exempelvis Amisom i Somalia. Det är ett brett sätt för EU att kunna stödja dessa insatser.

Jag ska inte föregå något. Detta är dock föremål för en intressant diskussion inom budget-Ndici-diskussionen om hur man på ett bättre sätt kan systematisera detta. Jag vågar inte säga vad slutsatsen kommer att bli, men ni har kanske haft detta uppe även med försvarsministern.

Anf. 82 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6 om EU:s fleråriga budgetram.

Anf. 83 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Under lunchen blir det också en diskussion om förslaget om ett nytt instrument för hållbar utveckling och grannskapet inom ramen för EU:s långtidsbudget, det vill säga utvecklingsdelen i långtidsbudgeten.

Kommissionens förslag innebär att flera av EU:s befintliga externa finansieringsinstrument samlas och slås ihop, detta för att bland annat kunna agera mer flexibelt och samstämmigt över politikområdena. Regeringen anser att EU:s externa instrument inom ramen för en minskad total utgiftsnivå bör syfta till att stärka EU:s roll som global aktör. Relevanta delar bör spegla EU:s övergripande mål för utvecklingssamarbetet om fattigdomsbekämpning.

I förhandlingarna om Ndici driver regeringen bland annat att stöd inriktas till minst utvecklade länder, att inkluderingen av grannskapsstödet inte underminerar kopplingen till grannskapspolitiken samt att klimatfrågor ges en central roll. Även här kan det vara på sin plats att framföra förslaget att EU liksom Världsbanken fasar ut sitt stöd till investeringar i fossila bränslen.

Regeringen vill också värna människorätts- och demokratifinansieringen. Såväl integrerade som riktade insatser för jämställdhet inklusive för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter bör göras.

Vad gäller de åtgärder som EU föreslås kunna genomföra för att bidra till att mobilisera investeringar i partnerländer eftersträvar regeringen respekt för principer för utvecklingseffektivitet och höga krav på hållbarhet. Biståndets obundenhet och additionalitet ska värnas.

Regeringen verkar också för en effektiv och ändamålsenlig styrning, administrering och riskhantering. Hänsyn bör tas till berörda institutioners styrkor för att möjliggöra synergier och säkerställa ett samordnat agerande.

Den sista meningen är det kanske få som förstår. Det handlar egentligen om relationerna mellan kommissionen och Europeiska investeringsbanken.

Anf. 84 FREDRIK MALM (L):

Min kommentar gäller MFF – inte Malmö FF utan den fleråriga budgetramen.

Detta har tidigare och vid ett flertal tillfällen varit uppe i EU-nämnden med olika statsråd och med olika dimensioner. Jag vill bara klargöra vad vi från Liberalerna alltid framför, nämligen att vi anser att Sverige ska ha höga ambitioner för det europeiska samarbetet. Vi tycker att samarbetet bör fördjupas på en rad olika områden vad gäller klimat, migration, försvar, forskning och så vidare.

Givet att EU:s budget nu ska reformeras och moderniseras kan det vara motiverat att skjuta till nya medel. EU:s resurser ska investeras i prioriterade områden som på sikt genererar tillväxt och välbefinnande för, givetvis, alla EU:s medborgare. Det minskar behovet av nationella satsningar på dessa områden.

Anf. 85 DANIEL RIAZAT (V):

Ordförande! Även vi har lyft upp en rad olika frågor när den fleråriga budgetramen har tagits upp här i EU-nämnden.

Vänsterpartiet tycker att EU:s politik vad gäller fördrag och program kring exempelvis den inre marknaden leder till att man gör kapitalets frihet till en överordnad princip. Det är jättebra att regeringen även i ståndpunkten har lyft upp frågor som rör till exempel klimat och jämställdhet. Men låt mig uttrycka mig så här: När Miljöpartiet en gång i tiden startade var klimatet överordnat kapitalet. Vad jag undrar är om statsrådet här på något sätt kan uttrycka att det när det gäller klimat- och miljöinvesteringar eller att fasa ut fossila investeringar inte räcker med att bara ta upp denna fråga.

Man måste också ta upp den andra sidan av myntet, det vill säga EU:s ekonomiska politik som tyvärr sätter kapitalet och den inre marknaden före allt. Så ser det faktiskt ut i dag. Jag undrar om statsrådet Peter Eriksson kan uttrycka en åsikt om den frågan. Tycker statsrådet som jag att klimatet och miljön faktiskt är viktigare än att kortsiktigt gynna ekonomiska vinstintressen och den inre marknaden?

Anf. 86 LUDVIG ASPLING (SD):

Sverigedemokraterna tycker att det inom Ndc ska vara ett stort fokus på de minst utvecklade länderna. Vi tycker också att man bör fundera på att montera ned program som inte fungerar. Därför är vi väldigt skeptiska till att man fortsätter att finansiera ENI och IPA.

Anf. 87 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! Vi i Moderaterna står kvar vid våra ståndpunkter vad gäller vad vi anfört om den fleråriga budgetramen med budgetrestriktivitet.

Jag vill dock sätta fokus på den nya investeringsarkitekturen, som innebär att man samordnar investeringarna från tidigare enheter. Vi betonar vikten vid att både regeringen och EU följer upp hur effektiviteten inom detta utvecklas. Det får inte bli en stor koloss där man inte får ut mer pang för pengarna, vilket givetvis ska vara målet med det hela.

Vårt medskick handlar alltså om uppföljning.

Anf. 88 ORDFÖRANDEN:

Jag har inte uppfattat att någon sagt ”avvikande mening”, men jag uppfattade att Sverigedemokraterna ändå avsåg detta – tydligen även Daniel Riazat.

Anf. 89 DANIEL RIAZAT (V):

Jag ställde en fråga till ministern, men jag har flera punkter.

Anf. 90 ORDFÖRANDEN:

Ja, du brukar göra så. Jag frågar av en orsak.

Anf. 91 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Jag försöker tolka frågorna.

Frågan från Liberalerna uppfattar jag som ett engagemang för att höja budgeten på EU-nivå. Regeringens politik är där tydlig. Vi vill inte utöka budgeten. Snarare tycker vi att det nu, om britten går ur, är ett läge där vi måste hålla igen extra noga och se till att man minskar budgeten. Men å andra sidan är vi inte emot att enskilda delar av budgeten och vissa områden stärks, om det innebär att man minskar utgifterna inom andra områden. Totalt sett är vi snarare för en minskning. Där kanske vi skiljer oss åt i åsikt.

När det gäller Vänstern förstår jag det snarare som att det är en invändning mot EU:s grundfördrag som åberopas, det vill säga att man skulle behöva göra förändringar i de grundläggande fördragen om marknadsekonomi, gemensam marknad och sådana saker och de friheter som finns där. Men det har vi inget förslag på just nu från regeringens sida.

(ORDFÖRANDEN: Inte till detta samråd i alla fall.)

Det får väl anstå till en möjlig fördragsändringsrunda lite senare.

När det gäller KD:s fråga kan jag hålla med om att det är viktigt att man slår ihop dessa och följer upp effektiviteten. Förlåt, Moderaterna var det! Det borde vi ju kunna hålla isär fortfarande, även om ni kanske närmar er varandra. I alla fall håller jag med. Det är viktigt att följa upp en sådan förändring och se att den fungerar och att den fortsätter att vara effektiv.

Anf. 92 FREDRIK MALM (L):

Ordförande! Det var en något illvillig beskrivning från statsrådets sida. Vi har inte ambitioner att öka EU:s budget, men vi har ett stort engagemang för att öka EU:s ambitioner på en rad områden. Vi vill givetvis helst se att det klaras av genom omallokeringar inom befintlig budget och att vi inte ska behöva öka EU:s budget. Men det kan bli aktuellt framöver om man inte klarar av de viktiga prioriteringar som krävs för att kunna satsa mer på områden som klimat, migration, försvar, forskning, brottsbekämpning och så vidare.

Anf. 93 ANNIKA QARLSSON (C):

Jag tänkte först inte säga något, men eftersom budgeten berördes känner jag ändå att jag för Centerpartiets del vill markera att vi tycker att det är orimligt om det är så att det är de svenska bönderna och den svenska

landsbygden som ska bekosta brexit. Det vi säger är att det är viktigt att skapa kontinuitet och att säkra lantbrukets konkurrenskraft. Det finns andra områden inom EU som man verkligen behöver modernisera och skära i, till exempel flyttkarusellen, globaliseringsfonden och lite andra nya saker som tillkommer och som man kanske först behöver fundera på hur man ska finansiera. Jag vill bara få det fört till protokollet.

Anf. 94 DANIEL RIAZAT (V):

Jordbruket finansierar redan i dag de jordbruksägare som är allra störst. Jag vet inte om jag riktigt instämmer i det ställningstagandet.

När det gäller detta med EU-fördraget var det inte det som var mitt syfte. Även om jag självklart vill ändra EU:s grundfördrag var det inte riktigt det som var min fråga.

Frågan är om regeringen någon gång i sina ställningstaganden om dessa frågor om budgetramar etcetera också skulle kunna nämna att det ekonomiska och det ekologiska såklart måste gå hand i hand. Det är ju därför som man vill se mer gröna investeringar och pratar om att miljön och klimatet är överordnade allt annat.

Ni pratar om att detta är en viktig fråga och hela den biten, och jag vet att vi håller med varandra i den frågan. Men man uttrycker att det under lång tid har varit så att EU:s finanspolitik och ekonomiska politik har getts företräde framför allt annat, inklusive klimatfrågan. Så är det ju än i dag, även med den här budgetramen. Därför skulle jag vilja att ministern sa något om det.

Sedan finns det många andra frågor i det här som leder till att jag vill anmäla avvikande mening. Det handlar inte bara om den ekonomiska politiken i form av finansiella transaktioner, utan också om avregleringar och annat som ingår i hela EU:s princip och marknadstänket, vilket man sätter före allt från arbetsrätt till en human flyktingpolitik och allt annat för den delen.

Jag uppfattade det som att regeringen vill att biståndet till de fattigaste länderna ska öka, eftersom det tyvärr inte ser ut så i dag. 40 procent av biståndet går i dag till medelinkomstländer, vilket är ganska oroväckande, eftersom det behövs mer resurser till de länder som har det allra sämst.

Dessutom har vi i dag olika slags flyktingavtal med Turkiet och andra diktaturer för att hindra människor på flykt. I och med att jag vet att det är regeringens ståndpunkt att vi ska fortsätta med detta slags avtal vill jag redan nu anmäla avvikande mening vad gäller den fleråriga budgetramen. Vi ska helt enkelt inte finansiera diktaturer.

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Nu kom vi lite långt iväg från ämnet. När vi samråder försöker vi hålla oss till vad som faktiskt kommer upp på det möte som avses.

Anf. 96 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Apropå Vänsterns inlägg får jag säga att jag ändå tror att vi kan enas om vissa saker. Det gäller bland annat det som jag försöker framhålla under den första punkten på dagordningen, om klimatkrisens akuta karaktär. Det handlar ju om att detta är frågor som vi måste prioritera före många andra för att vi ska kunna klara av övriga frågor, även ekonomi och alla möjliga sådana saker. I övrigt uppfattar jag inte att våra ståndpunkter

skiljer sig särskilt mycket åt. Vi har en ganska bred samstämmighet om att vi ska vara restriktiva när det gäller budgetfrågorna och om att vi ska lyfta fram jämställdhet, klimat och de frågor som jag i övrigt har tagit upp.

Anf. 97 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med oliklydande avvikande meningar från Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Finns det något att säga under punkten Övriga frågor?

Anf. 98 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Övriga frågor har vi bara tänkt ta upp om det är någon som funderar över dem. Jag är öppen för att svara, men har inte tänkt driva något.

Anf. 99 ORDFÖRANDEN:

Övriga frågor vet vi ingenting om, men statsrådet kanske vill informera om någon fråga som han vet kommer.

Anf. 100 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Det finns bland annat ett brev om kopplingen mellan digitalisering och bistånd. Det har kommit till på initiativ av den belgiska biståndsministern. Jag är själv engagerad i de frågorna. Jag tycker att det är viktigt att Sverige medverkar i att modernisera och satsa på ett modernt bistånd som ger möjlighet till ökad effektivitet och minskad korruption om man använder ny teknik till exempel. Jag vill att Sverige ska kunna skriva under det brevet. Det medför, som vi bedömer det, inga åtaganden när det gäller budget eller sådana frågor.

Anf. 101 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen, och vi tackar statsrådet för i dag.

Anf. 102 ORDFÖRANDEN:

Vi återupptar mötet och hälsar statsrådet Jennie Nilsson med medarbetare välkomna hit. Vi börjar med åtterrappport från möte i rådet den 15 april.

Anf. 103 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Tack så jättemycket! En rapport är utskickad, och vi är beredda att svara på frågor om ni har några om den.

Anf. 104 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för rapporten.

Vi går nu vidare till information och samråd inför möte i rådet den 14 maj och dagordningspunkt 3, Reformpaketet för GJP efter 2020. Det handlar alltså om EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Anf. 105 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! I detta ministerråd kommer diskussionen om framtida CAP att vara begränsad till ett antal frågor kopplade till den nya genomförandemodellen.

Ordförandeskapet har bett oss att förhålla oss till några väldigt tekniska frågor. Övergripande är regeringen positiv till grunderna för reformen. Det gäller inte minst övergången från den nuvarande modellen, där kommissionen följer upp reglerna i detalj, till en modell där kommissionen i stället följer upp genomförandet och det uppnådda resultatet i respektive medlemsland.

Det återstår att klara ut detaljerna i hur denna resultatuppföljning ska fungera i praktiken. Diskussioner om detta pågår fortfarande i rådsgruppen.

Ordförandeskapets fråga handlar om kommissionens uppföljning av medlemsstaternas delmål för genomförandet och om det planerade genomsnittliga stödbeloppet för olika åtgärder, det som i den nya politiken kallas för enhetsbelopp. Regeringen förordar preliminärt en årlig uppföljning av delmålen med ökad flexibilitet av måluppfyllelse i början av perioden. Genom årlig uppföljning finns större möjlighet att identifiera avvikelser i genomförandet både för medlemsstaterna och för kommissionen.

Regeringen bedömer att det kan vara bra att tillåta större avvikelser från delmålen i början av perioden, eftersom det ofta är svårt att på förhand veta hur snabbt olika åtgärder kommer igång. I nuläget anser regeringen att uppföljning vartannat år inte innebär en förenkling, men om det i de fortsatta förhandlingarna framkommer förslag som kombinerar verklig förenkling med uppföljning vartannat år anser regeringen att Sverige bör överväga att stödja ett sådant förslag.

Det kommer också att vara en utmaning att planera det genomsnittliga stödbeloppet av enskilda åtgärder, inte minst åtgärder i form av projekt och företagsstöd. Det rumänska ordförandeskapet har en ambition att nå en partiell överenskommelse om reformer vid nästkommande råd i juni.

Regeringen bedömer att det återstår en del arbete på teknisk nivå innan det är möjligt att nå någon form av överenskommelse om reformen. Det gäller inte minst förslaget till ny genomförandemodell och utformningen av den nya gröna arkitekturen men även frågor som är kopplade till budgetens storlek.

Anf. 106 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack så mycket för föredragningen!

Det är många nya gemensamma utmaningar som vi ser här i Europa. Inte minst brexit kräver såklart att vi anpassar kostymen; om detta finns det enighet.

Det som skiljer ut oss i Centerpartiet från de andra partierna är att vi inte tycker att det är rimligt att det är svenska bönder och den svenska landsbygden som ska bekosta de ökade kostnaderna när Storbritannien lämnar unionen. Det är oerhört viktigt att Sverige i förhandlingarna har fokus på att värna och stärka svenska lantbrukares konkurrenskraft så att CAP verkligen blir ett verktyg för att uppnå Sveriges livsmedelsstrategi.

Med anledning av de diskussioner som uppkom på MJU i går skulle vi önska att skrivningen om totalt väsentligt minskade utgifter förtydligas. Vi tycker att det är bra om regeringen kan skriva till att det är hela EU-budgeten som det syftar till, så att vi undviker missförstånd om vad vi pratar om i denna del.

Anf. 107 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru ordförande! Jag tänkte uppehålla mig en stund vid indikatorer. Eftersom det är ett område som är lite snårigt och där det finns många saker att balansera tänkte jag ta mig lite tid till det.

Den nya gemensamma jordbrukspolitiken ska bli mer målstyrd med mindre detaljstyrning, och mer utrymme ska ges till medlemsstaterna att utforma specifika stödåtgärder så att de passar för dem. På så sätt är kommissionens förslag mycket bra; det anser väl både regeringen och Sverigedemokraterna.

Men för att det ska bli på det viset är det viktigt att både definitioner och indikatorer som bestäms i förordningen tillåter denna flexibilitet för medlemsstaterna. Vi sverigedemokrater håller med om skrivningen i regeringens underlag som säger att regeringen anser att det är viktigt att indikatorerna i så stor utsträckning som möjligt utgår från befintliga data och att valet av indikatorer även speglar målen för CAP på ett bra sätt.

Det handlar alltså om en balansgång där å ena sidan indikatorer så nära åtgärdssidan som möjligt gör att administration och byråkrati minskar, å andra sidan indikatorer så nära resultat och effektsidan som möjligt gör det möjligt att möta målet på olika sätt. Det är alltså en större frihetsgrad för hur man kan uppnå målsättningen.

Vi tror att denna balans kan se lite olika ut i olika medlemsstater för vissa av indikatorerna. Därför vill vi gärna se att en viss flexibilitet kan finnas i sådana indikatorer som regeringen bedömer är centrala för att Sverige ska få ändamålsenliga regler. Reglerna ska samtidigt tillåta de

bästa förutsättningarna för svenskt lantbruk, möjliggöra stor miljöhänsyn och inte innebära för mycket krångel. Val av indikatorer som passar svenska förhållanden sker bäst i samråd med näring, myndigheter och annan expertis i Sverige.

Vi inser dock att detta är en svår förhandlingsuppgift för regeringen och att den allmänna förståelsen är att indikatorerna är och ska vara fixerade på EU-nivå. Inte heller vi vill att någon allmän flexibilitet ska råda, eftersom det kan sätta svenskt lantbruk i en ofördelaktig konkurrens-situation. Det är viktigt att understryka detta.

Följande mening i förordningen om strategiska planer innehåller, som vi ser det, både svårigheten och möjligheten. Där står: En övergång mot en mer resultatriktad politik kräver en stabil resultatram som, på grundval av en förutbestämd uppsättning av gemensamma indikatorer, gör det möjligt för kommissionen att bedöma och övervaka resultatet av politiken.

Det visar på att indikatorerna och deras stabila och förutbestämda natur är centrala i förordningsförslaget. Man kan säga att de är tuvorna i myren. Men samtidigt finns i meningens slut syftet för denna stabilitet och förutsägbarhet, nämligen att göra det möjligt för kommissionen att bedöma och övervaka resultatet av politiken.

Om man fortfarande kan möta syftet med en ordning där man har lite mer flexibilitet i valet av indikatorer så att man kan anpassa dem till de förhållanden som råder i Sverige kan man argumentera för att denna ordning med mer flexibilitet inte står i konflikt med skrivningen om stabilitet och förutsägbarhet. Dessutom skulle det kunna öka resultatet av politiken om man väljer indikatorerna väl, vilket kommissionen torde uppskatta.

Riksrevisionen bedömer i sin rapport 2018:26 att uppföljning och utvärdering av det innevarande landsbygdsprogrammet hittills har gett begränsad information om måluppfyllelsen och att värdet av den omfattande information som samlas för de EU-gemensamma indikatorerna är begränsat, både på EU-nivå och på nationell nivå.

Enligt Riksrevisionen är det tveksamt om indikatorerna kan ge den information om resultat och effekter som är syftet med resultatrapporteringen. De mäter inte förväntade förbättringar och förändringar.

Detta förstärker vår uppfattning att även om man kan komplettera med ytterligare nationella indikatorer ovanpå EU-indikatorerna är det ett problem om indikatorerna överenskomna på EU-nivå innebär en börda utan att ge så mycket tillbaka. Det är ett problem som vi tror att man kan undvika om man kan påverka vissa EU-indikatorer på medlemsstatsnivå. Detta är bakgrunden.

Hur skulle då en ordning kunna se ut som medger flexibilitet och ändå inte försvårar kommissionens arbete för förordningens syfte och därmed har hög sannolikhet för att gå igenom?

Det skulle exempelvis kunna handla om att för en viss utpekad indikator ska medlemsstaten kunna föreslå en alternativ indikator som uppfyller syftet med indikatorerna och som kommissionen kan förkasta eller godkänna, kanske i samband med bedömningen av medlemsstatens strategiska plan. Ett annat exempel skulle kunna handla om att man upp-rättar två alternativa indikatorer för ett visst ändamål, som medlemsstaten

sedan kan välja mellan.

Eftersom uppgiften för regeringen blir svår anser vi att det bör ges flexibilitet i regeringens position för val av handlingssätt och val av vilka indikatorer som den vill fokusera förhandlingarna på. Uppdraget vi vill ge, och den potentiella avvikande meningen, beroende på hur förloppet blir, blir därmed allmänt hållet och innehåller bedömningar som måste göras av regeringen.

Det vi vill är att regeringen ska verka för viss flexibilitet för indikatorer på EU-nivå som riskerar att inte passa svenska förhållanden, så att det skapas ett nationellt utrymme för påverkan av dessa.

Anf. 108 DANIEL RIAZAT (V):

Tack till statsrådet för föredragningen!

När det kommer till Vänsterpartiet vill vi att vi som bor i Sverige ska bestämma över vår egen jordbruks- och skogsbrukspolitik och därmed över landsbygdens utveckling för att bli mer klimatsmart och robustare mot de klimatförändringar som vi ser. Klimatet befinner sig i en akut situation.

Det går faktiskt att satsa betydligt mer än det som står i det här på lokal, nationell och ekologiskt hållbar jordbruksproduktion. Om vi dessutom ser till läget med hur finansiering har skett vet vi att det är de allra största lantbruksägarna som har fått det mesta av jordbruksstödet.

Med anledning av det vill vi, som vi har gjort ett antal gånger tidigare, anmäla en avvikande mening i denna fråga.

Anf. 109 JOHN WIDEGREN (M):

Tack, landsbygdsministern, för föredragningen! Jag har några saker som jag vill poängtera.

Det gäller först det som Sverigedemokraterna lyfter om indikatorerna. Alltihop som handlar om indikatorer känns oerhört komplext. Även om det finns en förhoppning om att det ska landa i en minskad byråkrati för lantbruket är det oerhört viktigt att poängtera att EU har pratat om detta förut. När vi gick in i den period som vi fortfarande befinner oss i, och som vi nu är på väg ur, pratade man också om minskat regelkrångel och minskad byråkrati. Det samlade svenska lantbruket har upplevt tvärtom. Det är därför oerhört viktigt att stå på sig i detta.

Flexibilitet i indikatorer kan nog vara bra, men det får inte leda till att vissa stater tycker att de kan välja indikatorer som de lätt uppfyller och som inte har samma ambitioner som dem som vi har. Det tror jag är viktigt att följa upp. Sedan förstår jag andemeningen i det som Sverigedemokraterna säger om en flexibilitet. Men det är absolut viktigt att följa detta.

Jag har också en känsla av att vi i alla partier fram till dags datum har varit ganska samstämmiga om att vi skulle sänka utgifterna i CAP. Vi i Moderaterna står upp för det som står i ståndpunkten här.

Jag har ännu en kommentar, och jag vill upplysa om att man alltid tar med sig detta: Man pratar om att det är de största bönderna som får mest bidrag. Ja, men nu är det så att EU-stöden är en kompensation för ett inkomstbortfall för att vi ska hålla nere livsmedelspriserna. Det är det vi grundade EU-stöden på en gång i tiden. Det större lantbruket producerar mer mat och har ett större inkomstbortfall, och därför ska det såklart ha ett

Anf. 110 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Jag ska försöka ta frågorna i ordning. De går lite grann in i varandra, så det blir alltså kanske lite så också i svaret.

Jag börjar med Annika Qarlsso. Jag kan bara konstatera att det som är lite grann vägledande och botten i hur vi har resonerat över huvud taget från regeringens sida – och som jag också har uppfattat att det har funnits ett stort stöd för – är att den svenska prioriteten är att värna konkurrenskraft och därmed också konkurrensneutralitet.

Det finns en samsyn i Sverige om att medlemsavgifterna ska ned, och det är en fråga som man driver. Det får en konsekvens på de stora fonderna; i ärlighetens namn måste man kunna konstatera det.

Samtidigt är inte detta en fråga som förhandlas om av mig eller i miljö- och jordbruksutskottet, utan det är en fråga som är förhandlad och förankrad i finansutskottet och även här i nämnden sedan tidigare. Jag tror att den har varit uppe i nämnden vid flera tillfällen. Vi står givetvis fast vid och bakom den förhandling som är gjord.

Däremot kan man möjligen titta på den dåliga svenskan i meningen. Man slår ihop två saker i en mening som skulle kunna vara två meningar, nämligen att vi arbetar för en totalt sänkt budget, och det kommer att få väsentliga kostnader. Man skulle kunna dela denna mening i två, för det är nog på ett sätt två meningar som så småningom har blivit hopslagna till en i texten. Det skulle jag kunna tänka mig.

Men det måste fortfarande vara samma ordalydelse som är förhandlad och förankrad sedan tidigare. Vi är inte beredda att göra något avsteg från den förhandling som är förankrad sedan tidigare. Jag hoppas att jag nu har varit mycket tydlig.

Staffan Eklöf tar upp frågan om indikatorer. Nu är vi inne på komplex och komplicerad materia. Så är det ju i politiken: Någonstans har vi övergripande målambitioner som vi jobbar med politiskt, men för att de ska bli verklighet finns det massvis med detaljer och komplex materia som sedan ska på plats. Man ska icke underskatta betydelsen av detaljerna och att de blir rätt.

Denna diskussion hade vi också i går i miljö- och jordbruksutskottet. Jag kan bara konstatera rent övergripande att jag upplever att vi har en stor samsyn om den nya inriktning som man nu har när man förhandlar om jordbrukspolitik om att jobba mot mål och att vara mer flexibel. Det är en ingångspunkt i de här värdena, och detta står vi alla bakom.

När det sedan gäller hur man arbetar med indikatorerna kan jag konstatera att jag instämmer i John Widegrens inlägg på den här punkten i allt väsentligt. När man väl kommer fram till vilka indikatorer det ska vara får man vara lite försiktig med hur man använder begreppet flexibel i sammanhanget, återigen med hänvisning till att vår svenska yttersta prioritet är att säkerställa konkurrensneutralitet. Det får inte vara möjligt eller uppfattas som möjligt, när man väl har bestämt sig för vilka indikatorer man har, att välja bland indikatorerna på ett sätt som skulle kunna gynna vissa länder, vissa produktionslag eller annat som vi inte varit överens om. Då får man, när förhandlingen väl är klar, köpa de indikatorer som blir vare sig man gillar dem eller inte. Vi kommer att vara

mer beroende av att andra följer dessa indikatorer än av att vi själva har flexibilitet i dem, skulle jag gissa.

Även om jag förstår andemeningen och intentionen i det som Staffan Eklöf säger är jag därför i nuläget inte beredd att ändra i texten eller skriva ned några positioner på detta utöver det som vi redan har angett i den svenska ståndpunkten, som jag ändå tycker möter detta resonemang ganska väl. Jag noterar dock både den text som är inskickad och den flaggning för avvikande mening som finns på området.

Även när det gäller Daniel Riazat från Vänsterpartiet kan jag konstatera att jag delar mycket av det som sägs, kopplat till att det finns både ett behov av och mer att göra när det gäller klimat- och miljöåtgärder inom ramen för CAP. Det är också den riktning som vi driver i de svenska förhandlingarna kring detta, så det ligger i linje med det. Jag noterar också att ni har en avvikande mening sedan tidigare om hur ni skulle vilja se att det formulerades mer exakt. Jag noterar att du flaggar för den igen, och den är känd sedan tidigare. Jag uppfattar att det är samma avvikande mening.

Sedan vet jag inte om jag därmed också indirekt bemötte John Widegrens kommentar. Jag minns inte om du sa något mer; i så fall får du säga det igen. Jag tror att jag täckte in det i det tidigare svaret.

Anf. 111 STAFFAN EKLÖF (SD):

Tack för svaret! Det finns mycket vi är överens om. Vi har tidigare haft diskussioner om flexibilitet på olika sätt, och där finns det vad jag förstår en enighet. Vi är mycket överens om det.

Kanske är det därför vi inte har kommit till pudelns kärna i just den frågan. Den övergripande flexibiliteten uppstår ju dels på grund av en struktur, som allting har, dels på grund av vissa skrivningar om att det ska vara möjligt att göra det ena eller det andra på medlemsstatsnivå. Som vi ser det finns det en risk att denna flexibilitet minskas och urholkas om man har indikatorer som är för stelbenta. Det är ju dem man ska följa, och det är ju dem som kommissionen kommer att titta på för att se om man har uppfyllt målsättningarna med lagstiftningen. För att åstadkomma denna flexibilitet och den goda strukturen generellt sett tror vi därför att man måste titta också på dessa indikatorer.

Sedan håller vi helt med om det som Moderaterna lyfter fram: Det får inte bli en situation där medlemsstaterna kan välja fritt bland indikatorer och välja fritt hur de ska se ut. Vi ser också faran att det kan bli en konkurrenssituation som inte gynnar Sverige. Jag försökte förklara det i min text. Som sagt är det komplext, och det var därför jag tog lång tid på mig att förklara alla delar. Det är en balansgång. Till syvende och sist kokar det dock ned till att om man ska möjliggöra den flexibilitet som finns får indikatorerna inte vara för oflexibla.

Anf. 112 JOHN WIDEGREN (M):

Tack, landsbygdsministern, för svaren! Ett förtydligande bara: Ville statsrådet att vi skulle ändra den första meningen i ståndpunkten?

Anf. 113 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Jag börjar bakifrån: Det jag sa var att jag inte har några problem med om man vill splitta den här meningen i två. Jag har dock heller inga

problem med att den står kvar som den är. Jag kan läsa den för vad den är. Men om det är EU-nämndens mening att den behöver förtydligas och splittas i två bör det göras utifrån exakt hur den är formulerad i tidigare dokument så att det inte finns någon tveksamhet eller kan uppfattas som att vi gör en positionsförflyttning, för det är jag inte intresserad av. Det var egentligen vad jag sa.

För min del kan den stå som den gör. Jag har inga problem med den i nuvarande form heller. Men jag kan också konstatera att det är två meningar som är ihopskrivna. Det är egentligen vad jag säger. Jag överlämnar åt EU-nämnden att bestämma sig för om man tycker att detta behöver delas eller inte. Väljer man det är det okej på den premissen.

När det gäller indikatorerna och Staffans inlägg om dem tror jag också att vi är överens om vad vi vill uppnå med detta. Jag tror också att vi möjligen gör lite olika bedömningar om vad som är klokt att skriva ned och var man ska diskutera olika frågor, inte minst utifrån att jag tror att det ligger i mitt intresse att inte ha alltför mycket nedskrivet i detalj på detta område. Det skulle göra det svårt när man förhandlar. Man kommer i någon mening att behöva känna sig trygg med att vi vill uppnå samma saker och ändå vara lite flexibel, om man nu använder det uttrycket, i förhandlingarna. Det är ett av skälen till att jag är tveksam till att formulera mer text här, givet att vi ändå är överens – uppfattar jag – om det som är andemeningen i den här texten.

Vi har försökt säkra upp, inte minst givet att detta är väldigt komplicerade frågor, för att ha en löpande information och kunna gå ned på en detaljnivå som det är svårt att gå ned på här genom att ha den här kontaktgruppen kopplad till miljö och jordbruk. Där finns ett ypperligt tillfälle att gå ned i alla detaljer och varena indikator och väga dem fram och tillbaka, både för att känna sig trygg med hur vi förhandlar och för att förhandlarna för Sverige ska känna sig trygga med att den svenska positionen har en bred förankring i Sveriges riksdag – eller veta var eventuella avvikelser ligger. Det är ju mycket möjligt, när det blir riktigt skarpa lägen, att vi inte kommer att vara överens till hundra procent om exakt hur man ska landa ned dem. Jag tycker dock att vi har försökt rigga för en struktur för att kunna göra lite både och på det här området.

Det som ska tas upp på rådmötet är ju inte exakt hur alla indikatorer ska utformas eller så, utan det är förslag där man trycktestar två som det rumänska ordförandeskapet har valt att trycktesta. Nästa ministerrådsmöte är alltså inte heller mötet eller formen för den här diskussionen, utan det är i andra sammanhang.

Jag föreslår nog ändå att jag helt enkelt bara noterar Sverigedemokraternas avvikande mening. Det är bra att den är utförlig och skriftligt inskickad. Jag är inte beredd i nuläget, om inte EU-nämnden ålägger mig det, att ändra på den position som finns.

Anf. 114 ORDFÖRANDEN:

Innan jag går vidare och ger ordet till ledamöterna igen vill jag bara säga att när vi hade den här överläggningen den 12 april hade vi exakt samma mening, bara med den engelska förkortningen, eller med två olika förkortningar, för jordbrukspolitiken. Vi kan alltså inte hänvisa till någon tidigare ståndpunkt som en ändring, utan det är exakt samma som vi har tagit innan. Om man vill ha en förändring av den får man föreslå det, men

jag uppfattar också att det finns vilja att hålla kvar den meningen. Det blir lite för otydligt om vi börjar ändra. Om vi ska ändra måste det i så fall vara tydligt *hur* den ska ändras. Om vi hänvisar till att vi ändrar men ändå har samma text blir det lite konstigt.

Anf. 115 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Bara för att vara jättetydlig: Jag har inget mandat att ändra en text som inte är förhandlad i FiU. Det vi hänvisar till är väl texter som kan finnas där, i så fall.

Det är helt rätt: Vi har använt den här hopskrivningen sedan tidigare och har godkänt den sedan tidigare. Det jag försöker säga är också att jag inte har något mandat att förhandla någon förändring i en redan förhandlad text på budget – bara för att vara jättetydlig.

Anf. 116 ORDFÖRANDEN:

Då ska jag förtydliga: Det finns ju andra meningar i den text som är förankrad i finansutskottet. Den är kortare och innehåller inte alla de här sakerna, men just detta med att GJP ska minskas väsentligt står med i den också. Det var inför överläggningen den 4 april i finansutskottet. Sedan kan det möjligen ha blivit någon förändring där, det vet inte jag, men jag har inte uppfattat det så i alla fall.

Anf. 117 STAFFAN EKLÖF (SD):

Tack för svaret! Kontaktgruppen som har inrättats där man kan diskutera detaljerade frågor tycker jag är bra. Jag vill dock med emfas hävda att detta är en principfråga som vi reser. Det indikeras starkt av att det är så pass svårt att komma fram i den, att det finns så mycket att balansera mot och att det handlar om grundskrivningar i förordningen. Jag vill alltså hävda att forumet är det rätta.

När det sedan kommer till tajmningen har ju vi i riksdagen som inte ingår i regeringsarbetet ett informationsunderläge i fråga om hur frågor tajmas. Dessutom går ju förhandlingsarbete ofta till så: För det första måste man vara tidigt ute. För det andra kan man utnyttja oväntade öppningar. För det tredje diskuterar regeringsunderlaget indikatorer. För det fjärde uppfattade jag att ministern på förra mötet i EU-nämnden sa, apropå att vi var så pass eniga, att det var viktigt att resa de punkter där man eventuellt är oeniga i ett tillräckligt tidigt skede. Det är vad vi gör nu. Sedan kanske vi inte förväntar oss att det blir någon framgång på det här mötet, men kanske vid kommande möten.

Därför undrar jag, innan vi tar ställning slutligt från vår sida: Kommer regeringen att undersöka möjligheterna till flexibilitet i indikatorerna på ett lämpligt framtida möte?

Anf. 118 ANNIKA QARLSSON (C):

Det är tydligt att denna mening har använts tidigare. Mitt anförande handlade inte om en ny ståndpunkt utan om uppföljning av det som finns överenskommet sedan tidigare. Jag har dock tyckt att det som har stått har varit olyckligt och svårt att tolka, så jag hade önskat att det hade varit möjligt att göra ett förtydligande utan att det handlar om en ändrad ståndpunkt i enlighet med vad landsbygdsministern också konstaterar.

Anf. 119 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

När det gäller flexibiliteten talar vi möjligen lite grann om varandra. Det är väl det som gör att jag är tveksam till att skriva in exakt den typen av tydliga formuleringar i texten. Jag tror att man kan tolka det lite olika. Framför allt är det säkert så att andra länder kan tolka det lite olika. Jag är mån om att ha ett så öppet mandat som möjligt, givet att vi är överens om vad slutmålet är.

Jag tycker att det är bra att det finns en skriftlig avvikande mening. Den tar vi givetvis med oss. Under förutsättning att vi förhandlar och utifrån hur vi uppfattar att den totala majoriteten är i olika frågor kommer vi att väga in den. Det kommer också att finnas tillfälle att vidare diskutera detaljerna i de här frågorna.

Men med detta sagt driver vi inte specifikt flexibilitet i indikatorerna, det uttryck som du använder på slutet, såttillvida att det kan tolkas som att man kan välja indikatorer eller välja utformning på indikatorer. Min bild just nu är att vi kommer att vara måna om att man ska leverera mot de indikatorer det blir, men sedan är hela idén med en nya strukturen att man kan välja olika *sätt* att nå måluppfyllelse. Det är vi för, om det är det man menar. Men jag tror att vi tolkar och läser in lite olika saker och lite olika hårt. Jag är inte säker på att vi är så oense, men jag är heller inte säker på att vi menar exakt samma sak. Låt oss tala vidare om det, för det är ännu inget skarpt läge i denna fråga om att sätta ned fötterna i det slutgiltiga.

Det vi vill är att få till det förslag som förhandlas i nuläget, med den nya arkitektur som innebär större flexibilitet att via nationella förutsättningar uppnå de mål som man kommit överens om. Målen däremot måste vara lika. De måste innebära samma saker. De måste innebära konkurrensneutralitet. Konkurrensneutralitet är ett nyckelord för mig i det här sammanhanget, och det är det jag kommer att väga emot för att vara jättetydlig.

Sedan kommer det här antagligen att ske i flera olika omgångar – ni vet ju själva hur förhandlingar är. Det här kommer antagligen att svänga fram och tillbaka och tyckas mycket innan man är färdig, och ingenting är färdigt förrän allt är färdigt. Det är väl egentligen det jag har att säga.

I nuläget noterar jag den inkomna skrivningen. Jag tycker att det är bra att den är utförlig, och jag tycker att det är bra att man är tidig med att flagga för hur man ser på de här frågorna. Jag utesluter inte att vi egentligen är ganska överens, men jag är inte beredd att förändra någonting i den svenska ståndpunkten i nuläget. Jag försöker vara tydlig med hur vi ser på frågorna, och så hoppas jag att det finns respekt, eller majoritet, för den åsikten då.

När det gäller Annika Carlssons ståndpunkt har jag, återigen, ingen stark uppfattning om huruvida man gör det ena eller det andra, och jag uppfattar heller inte att det är ett stort bekymmer. Meningen syftar ju till att vi är överens om en totalt sänkt budget. Det kommer att få en väsentlig påverkan på stödet. Jag vet inte vad jag ska säga mer. Splittande eller inte – nej, säger de. Man föreslår att ha den mening som finns för att inte skapa förvirring på grund av att man faktiskt har flyttat en position, vilket det ju kan finnas ett signalvärde i som vore olyckligt i nuläget.

Jag tittar nu på Åsa Westlund och kommer fram till att vi förordar att meningen står som den är. Och Annika gav sig där – hon resignerade.

Anf. 120 ANNIKA QARLSSON (C):
Nej, det gjorde hon inte. Hon återkommer!

Anf. 121 ORDFÖRANDEN:
Hon tänker fortsätta visa att hon står upp för bönderna, tror jag.
Jag tror att vi var färdiga med diskussionen där. Staffan Eklöf, ville du förtydliga hur du har ställt dig när det gäller det här?

Anf. 122 STAFFAN EKLÖF (SD):
Vi anmäler en avvikande mening och tackar för svaret.

Anf. 123 ORDFÖRANDEN:
Då tror jag att jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med oliklydande avvikande meningar från Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.
Då är vi på dagordningspunkt 4, En ren jord åt alla – detta fina mål.

Anf. 124 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):
Den långsiktiga klimatstrategin för EU är ett stort och brett ärende som har tagits upp i ett flertal råd i Europaparlamentet. Strategin ska skickas till FN 2020. Nu har turen kommit till jordbruks- och fiskerådet där det rumänska ordförandeskapet bland annat har frågat om särskilt angelägna åtgärder inom jordbrukspolitiken. Vid det förberedande mötet i särskilda jordbrukskommittén lyftes även skogen fram av några medlemsstater.

En ökad klimatambition kan inte åstadkommas utan att lantbrukarna är delaktiga i utvecklingen. De åtgärder som föreslås behöver vara kostnadseffektiva och relevanta för jordbrukarna. Regeringen stöder en ökad miljö- och klimatambition vad gäller CAP. Därför bör en stor andel medel avsättas för miljö- och klimatåtgärder inom ramen för en minskad CAP.

Regeringen anser att det inom CAP bör finnas utrymme att genomföra riktade åtgärder på ett innovativt och flexibelt sätt. Det är mest effektivt för att möta klimatutmaningarna såväl nationellt som lokalt. Regeringen anser att en fortsatt utveckling av bioekonomin ska främjas och att ett aktivt och hållbart skogsbruk ger mest långsiktig klimatnytta. Samtidigt ska det nationella självbestämmandet över skogsfrågorna värnas.

Biobaserade bränslen och biobaserade material som ersätter material producerade av fossila råvaror har ett stort värde för samhället i en klimatomställning. Vidare utveckling av bioekonomin bör innefatta stora möjligheter för jobb på landsbygden, och konkurrenskraft för företag som agerar på en global marknad behöver beaktas i strategin.

Anf. 125 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):
Fru ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!
Jag har en liten fundering. Nu är vi inne på jordbrukspolitiken och inte energipolitiken, men som det står i kansliets föredragningspromemoria hade vi först i miljö- och jordbruksutskottet en avvikande mening – M, SD och KD – den 28 februari. Sedan hade vi förhandling här i EU-nämnden då vi blev överens, och sedan var det bara Vänsterpartiet som anmälde en avvikande mening. Det handlade om frågan om kärnkraften och hela

frågan om klimatet och Parisdeklarationen och hur vi ska uppnå de klimatmålen.

Den texten finns inte med på något sätt i regeringens ståndpunkt, och då undrar jag lite grann hur vi förhåller oss till det.

2018/19:30

10 maj

Anf. 126 ANNIKA QARLSSON (C):

Centerpartiet vill gärna se att EU ska nå nettonollutsläpp redan 2040. Vi skulle gärna se ett särskilt fokus på klimatanpassningen av jordbruket och att det skulle läggas till i den svenska ståndpunkten. Det är ett annat sätt att se på möjligheten att använda den gröna näringen till att vara en ännu viktigare del i den omställning som vi står inför och måste göra snabbt och effektivt.

I stället för att ta bort förutsättningarna för det svenska jordbruket vill vi se att det ska kunna vara en del i det här. Vi tycker att Sverige ska driva på för ett större fokus på klimatanpassningen av jordbruket.

Anf. 127 JOHN WIDEGREN (M):

En ökad klimatambition med hjälp av lantbrukarna – ja, absolut! Jag tror att det är oerhört viktigt att det sker i en dialog med lantbruket och de gröna näringarna därför att det ser väldigt olika ut i Europas olika länder. Jag tror att det finns olika vägar för att nå klimatmålen i de olika länderna för att också nå det gemensamma EU-klimatmålet. Det är viktigt att det sker en diskussion med näringen i landet.

I ståndpunkten som lästes upp här står det att en stor andel medel bör avsättas för miljö- och klimatåtgärder. Vad jag förstår och fick svar om i går är det på samma nivåer som vi har talat om förut. Det är alltså inga förändringar i procentsatser och så.

Skogen är en viktig del i vår omställning, och därför är det alltid viktigt att vi poängterar och tycker på det nationella självbestämmandet. Vi har skog i Sverige, och den gör klimatnytta. De flesta länderna i EU har inte så mycket skog som gör klimatnytta längre. Det är alltså viktigt att vi poängterar vårt självbestämmande där.

Anf. 128 MARTIN KINNUNEN (SD):

Mycket har sagts redan. Det är egentligen bara *en* sak som jag skulle vilja tillägga, och det handlar om det som står om biobaserade bränslen. Jag tycker att man bör påpeka att det ska vara *hållbara* biobaserade bränslen. I Sverige och runt om i världen använder man ofta biobränslen som inte minskar utsläppen, som leder till markeffekter i Asien och länder som skövlar regnskog, som bidrar till att försvåra arbetet med biologisk mångfald och så vidare. Därför tycker jag att man aldrig kan vara tillräckligt tydlig med det här.

Från Sverigedemokraternas sida tycker vi att det är viktigt att det framgår att det handlar om hållbara biobränslen som vi ska arbeta för.

Anf. 129 DANIEL RIAZAT (V):

Behandlingen i EU-nämnden nämndes här tidigare, och vi har en avvikande mening sedan tidigare som jag skulle vilja vidhålla.

Anf. 130 FREDRIK MALM (L):

Ordförande! Det här är en lång ståndpunkt, men är det inte viktigt att man också poängterar det som borde vara det tydligaste ingångsvärdet av alla, nämligen att *alla* sektorer förstås har ett ansvar att ställa om och minska koldioxidutsläppen – även jordbruket?

Anf. 131 JOHN WIDEGREN (M):

Kort vill jag bara säga att vi kan ställa oss bakom att skriva ”hållbara biobaserade bränslen”. Jag tycker att det är klokt, därför att biobaserade bränslen som sagt är olika runt om på jorden.

Anf. 132 MARIA GARDFJELL (MP):

Jag tycker också att det är bra om det står ”hållbara biobaserade bränslen”. Jag skulle också vilja säga att det är viktigt att skilja på klimatanpassning av jordbruket och klimatomställning när man resonerar om de här frågorna, apropå Centerns inlägg.

Anf. 133 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Jag vill kort tacka statsrådet för föredragningen.

Jag kan bara också yrka bifall till förslaget om att använda ordet ”hållbara”.

Anf. 134 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Statsrådet har heller inga problem med att lägga in ordet ”hållbara”, så den frågan löser vi kanske nu direkt.

Sedan ska jag försöka reda ut allt i tur och ordning. Det är roligt att ni är engagerade i de här frågorna, tycker jag.

Désirée Pethrus lyfter upp och hänvisar till en diskussion från tidigare där det finns en ståndpunkt om att man har förtydligat hur man ser på energifrågorna och vad som ingår i den delen. Jag kan bara konstatera att det inte är föremål för den här överläggningen i det här sammanhanget, men vi har framfört den ståndpunkten från energiministerns sida vid två tidigare tillfällen. Det är ju han som äger frågan och det är i de sammanhangen som detta är relevant.

Jag vill varna lite grann – även om jag fullkomligt kan förstå att man vill, för man vill mycket på det här området – för att tvinga in en massa synpunkter, som egentligen inte hör hemma på ett råd och som borde ligga någon annanstans, bara för att de ska framföras en gång till. Det *är* sagt, och det *är* protokollfört, och så länge vi inte säger något annat är det detta som gäller. Det får inte ett större värde för att man säger det fler gånger i det här sammanhanget. Det kan till och med få ett mindre värde om man konsekvent säger fel saker vid fel tillfälle. Jag vill bara säga att jag tror att det är så. Det är viktigt att vi uppfattas som kompetenta och snackar om rätt saker vid rätt tillfälle och så vidare.

Nu är jag kanske lite provocerande, och det är inte min mening. Jag hoppas att jag inte triggas igång alla att tycka något om det här. Jag säger det faktiskt lite grann för att jag förstår varför man vill så mycket på det här området, och jag kan också konstatera att min kommentar blir samma som rörande flera andra frågor här. Det är inte det att jag i sak tycker någonting annat, men det som Annika Carlsson lyfter upp är lite grann av

ett uttryck för saker och ting som vi måste göra i den nationella politiken, om jag uppfattade det du sa rätt i alla fall. Det är kanske inte i första hand så att det här är en fråga som bör lyftas in, åtminstone inte formulerat som du formulerade det nu. Återigen, jag är inte oense med dig i sak, men jag är inte så säker på att vi tjänar någonting på att lyfta in den kommentaren i den här ståndpunkten vid det här tillfället och på det här rådet. Det är väl min kommentar på den frågan.

Jag övergår till att svara John Widegren. Jag uppfattade att du ger stöd för den ståndpunkt som finns såtillvida att det du lyfter upp som viktigt är omnämnt som viktigt också i kommentaren. Uppfattade jag det fel får du rätta mig.

Kinnunen och Sverigedemokraterna svarade jag direkt. Jag uppfattade att det var ett konkret förslag om att lägga till ordet ”hållbara”. Jag har inga problem med det, och jag uppfattar också att det finns ett brett stöd i gruppen för att göra det. Jag ser det alltså som oproblematiskt.

Vi noterar att det finns en avvikande mening från Daniel Riazat och Vänsterpartiet sedan tidigare och att ni nu följer upp den.

När det gäller Fredrik Malms kommentar har jag ingen annan uppfattning i sak än att alla branscher ska bära sin del av klimatomställningen. Men nu, på det här rådet, diskuterar man jordbrukets roll i att bära sin del i detta. Jag tycker att det är rätt och rimligt att vi betonar hur vi ser på just jordbrukets roll i detta. Jag tycker att det är rimligt, även om det givetvis är rätt att alla måste ställa om. Men jag kan inte spontant se mervärdet i att vi börjar prata om andra branscher i stället för jordbruket när det är jordbruket som är på agendan – om det var så som du sa. Om det var något annat du menade får du gärna förtydliga det.

Jag tror att jag har svarat på alla kommentarer. Har jag inte gjort det får ni flagga igen.

Nu har jag säkert retat upp någon. Jag ber om ursäkt för det på förhand.

Anf. 135 JOHN WIDEGREN (M):

Nej, den egentliga fråga jag hade handlade om det som står om att en stor andel medel bör avsättas för miljö- och klimatåtgärder och att det inte var någon förändring i procentsatser. Det var det.

När jag läser rådsprotokollet förstår jag att det finns en del motvind i de här frågorna. Men stå på er, vill jag säga.

Anf. 136 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Jag nöjer mig med det svar som statsrådet gett när det gäller den tidigare diskussionen om kärnkraften. Man kan ju tycka att kärnkraften inte har något att göra i jordbruket, men samtidigt behöver jordbrukssektorn väldigt mycket energi. De behöver också ställa om på olika sätt. På det sättet kommer det in. Men jag nöjer mig med att ha fått detta fört till protokollet.

Anf. 137 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening anmäld från Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Handelsrelaterade jordbruksfrågor.

Anf. 138 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Kommissionen avser att informera rådet om handelsrelaterade jordbruksfrågor, följt av diskussion. Regeringen stöder EU:s handelsagenda, såväl multilaterala förhandlingar inom ramen för WTO som bilaterala förhandlingar om frihandelsavtal med olika parter. Viktiga värden, till exempel människors och djurs hälsa, klimat och miljö, främjas i dessa förhandlingar. Det bekräftar Sveriges syn på handelns roll som motor för ökad tillväxt och sysselsättning. Det är viktigt i dessa tider, när värdet av global handel ifrågasätts.

WTO:s jordbruksförhandlingar går trögt. Det går i dag inte att säga om man kommer att lyckas enas om ett mindre antal förhandlingsfrågor att besluta om vid nästa WTO-ministermöte, som äger rum i Kazakstan den 8–11 juni 2020. Frihandelsförhandlingarna pågår alltjämt med Mercosur och med bland annat Australien och Nya Zeeland. Avslut av dessa förhandlingar är dock troligtvis inte att vänta under den sittande EU-kommissionen och EU-parlamentet.

Anf. 139 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Övriga frågor.

Anf. 140 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Det finns tre övriga frågor listade inför den här sejouren. Jag kan konstatera och uppmärksamma att den punkt som jag tror heter nr 6 b, men i mina papper heter nr 7, och som avser information från Nederländerna om nya gentekniker var föremål för överläggning i går på miljö- och jordbruksutskottet.

Eftersom det är en övrig fråga fanns det ingen svensk ståndpunkt från början. Det har gjorts att vi har tagit fram en mening, en sägning, som skickades ut i går kväll. Ska jag läsa upp den? Har alla fått den och sett den?

Anf. 141 ORDFÖRANDEN:

Alla har fått den.

Anf. 142 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Alla har fått den och sett den. Då konstaterar jag bara att det är säkerställt att alla har noterat att den är utskickad. Jag förväntar mig att det kanske kommer frågor och diskussioner. Jag stoppar där så länge.

Anf. 143 JOHN WIDEGREN (M):

Det förslag som kom i går kväll tycker vi kanske inte riktigt speglade den föregående diskussionen i går. Vi tycker att det är lite tamt skrivet. Därför har vi ett förslag på en ny mening. Jag läser upp den som den lyder: Regeringen välkomnar att den nya kommissionen uppmärksammas på de oklarheter som EU-domstolsavgörandet om nya gentekniker har medfört samt konsekvenserna därav och förväntar sig att det är en prioriterad fråga för kommissionen framöver.

Anf. 144 STAFFAN EKLÖF (SD):

Vi är inte heller nöjda med den skrivning som vi har fått från regeringen.

Det finns egentligen stora problem med lagstiftningen efter EU-domstolens dom. Det är problem som medlemsstaterna har påtalat för kommissionen. Kommissionen har valt att vara inaktiv. Vad vi har är ett låst läge, där kommissionen inte gör någonting.

Då måste den svenska ståndpunkten, som vi ser det, innehålla krav på ny aktivitet och rikta sig till kommissionen, eftersom det är den som har valt att vara passiv. Det ska vara en uppdragsskrivning, och den ska vara konkret.

Vi tycker inte att det räcker med den skrivning som vi fick. Vi ansluter oss till Moderaternas skrivning, som vi tycker uppfyller de här kriterierna, men vill samtidigt påpeka att redan det är en kompromiss. Man skulle kunna kommentera ännu mer i en svensk ståndpunkt. Vi hoppas att Moderaternas förslag landar väl även hos regeringen i och med att det, som vi ser det, är en kompromiss.

Anf. 145 ANNIKA QARLSSON (C):

Vi instämmer också i Moderaternas förslag till text.

Anf. 146 FREDRIK MALM (L):

Går det att få höra den exakta lydelsen en gång till?

Anf. 147 JOHN WIDEGREN (M):

Regeringen välkomnar att den nya kommissionen uppmärksammas på de oklarheter som EU-domstolsavgörandet om nya gentekniker har medfört samt konsekvenserna därav och förväntar sig att det är en prioriterad fråga för kommissionen framöver.

Anf. 148 FREDRIK MALM (L):

Vi ställer oss bakom detta. Det är en starkare skrivning.

Anf. 149 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Det gör även vi från Kristdemokraterna.

Anf. 150 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Utgångspunkten att det var en övrig fråga gjorde att jag såklart helst inte hade haft någon exakt skrivning alls utan varit mer fri. Men i går var det tydligt att det fanns en majoritet för att det skulle finnas en skrivning på den här texten. Vi återkom med en text som jag självklart hade föredragit. Men jag kan också konstatera att det finns majoritet för en annan text, och det kommer jag givetvis att ha respekt för. Jag kommer att framföra den text som det finns majoritet för i EU-nämnden.

Anf. 151 MARIA GARDFJELL (MP):

Jag vet inte om någon av de här texterna egentligen är starkare än den andra. Jag tror att de är ganska likalydande. Men det jag tycker är viktigt att poängtera, om man går på Moderaternas förslag till text, är att man

kanske kan lägga till ”att diskutera” före sista ordet. Då kanske vi kan komma överens om det.

Anf. 152 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen. Det är några saker jag reflekterar över.

Först och främst är jag beredd att ställa mig bakom Moderaternas textförslag. Angående Miljöpartiets tillägg ser jag inte så stor skillnad.

Jag har lyssnat på er, särskilt på Sverigedemokraterna. Jag skulle bara vilja reflektera över en sak. Under den här mandatperioden är det tredje gången vi behandlar genteknik eller GMO. För det första är vi i dag igen på en hög detaljnivå, särskilt med tanke på att det här – för det andra – är en informationspunkt. Jag tyckte att statsrådet berörde punkten ganska bra. Upprinnelsen till att vi här återigen sitter och diskuterar textformuleringar är att vi har misslyckats i vårt fackutskott. Jag har full respekt för att man som enskilda ledamöter driver sina ståndpunkter och är fria att göra det. Men vi missar utväxlingen när vi inte bereder frågorna i fackutskotten utan tar med dem hit till EU-nämnden.

För det tredje vill jag exemplifiera med Sverigedemokraterna, om jag nu förstår er rätt. Jag tittade på er hemsida i morse. Ni är helt neutrala vad gäller GMO och genteknik, står det på er hemsida. Så får det vara. Jag var inne på SVT:s valkompass i morse och tittade. Där är ni nästan lika skeptiska till genteknik som Feministiskt initiativ och Vänsterpartiet. Jag förstår inte riktigt hållningen, att ni har varit så pådrivande i det här med gentekniken. Nu sitter vi och diskuterar sakfrågor och text. Men annars: Bifall till John Widegrens förslag!

Anf. 153 ORDFÖRANDEN:

Jag tror att du kanske menar bifall till Jennie Nilssons förslag, från början.

Jag föreslår att vi ajournerar mötet, för nu har typ alla begärt ordet. Jag tror att vi tar en kort ajournering på några minuter.

Ajournering

EU-nämnden beslutade kl. 11.37 på förslag av ordföranden att ajournera samrådet.

Återupptaget samråd

Samrådet återupptogs kl. 11.44.

Anf. 154 ORDFÖRANDEN:

Vi återupptar mötet. Jag börjar från ren talarlista och lämnar ordet till statsrådet, möjligen för ett kompromissförslag.

Anf. 155 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Jag har ett förslag till en kompromiss som jag hoppas innebär att det åtminstone inte blir en lång diskussion, om jag uppfattat frågan rätt. Jag

skulle se ett stort värde i att vi alla står bakom den formulering och den text vi säger. Jag tycker att det finns en styrka varje gång vi kan göra det och hitta den minsta gemensamma nämnaren. Jag uppfattar i nuläget att den minsta gemensamma nämnare vi har är Moderaternas förslag med Maria Gardfjells tillägg. Det skulle kunna innebära, hoppas jag, att vi alla kan ställa oss bakom en text. Jag ska läsa upp den:

Regeringen välkomnar att den nya kommissionen uppmärksammas på de oklarheter som EU-domstolens avgörande om den nya gentekniken har medfört, samt konsekvenserna därav, och förväntar sig att det är en prioriterad fråga för kommissionen att diskutera framöver.

Anf. 156 ORDFÖRANDEN:

Jag trodde inte att vi var helt överens.

Anf. 157 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Det är vi kanske inte heller, men jag gick på dem som hade yttrat sig så långt.

Anf. 158 DANIEL RIAZAT (V):

I så fall skulle jag vilja ha ursprungsförslaget som mitt förslag till ståndpunkt.

Anf. 159 STAFFAN EKLÖF (SD):

Vi tackar regeringen för förslaget, och vi accepterar det.

Jag har bara en kort kommentar. Ledamot Markus Selin kan ju diskutera med regeringens företrädare för att lösa den förvirring som verkar finnas från hans sida. Jag kan bara garantera att vi har en rak linje i vår politik. Behövs det en förklaring kan vi ta det bilateralt.

Anf. 160 JOHN WIDEGREN (M):

Vi står också bakom det förslag som statsrådet lägger fram. Det känns bra.

Anf. 161 MARIA GARDFJELL (MP):

Jag vill också tacka statsrådet för kompromissförslaget och föredragningen.

Det som jag ändå vill betona är att miljö- och jordbruksutskottet var överens i går, till skillnad från det som Markus Selin påstod. Vi var överens om att det skulle tas fram en skrivning.

Det är väl bra att vi kan vara så eniga som möjligt. Jag vill också betona en sak: Att vi prioriterar att kommissionen ska ta upp den här frågan innebär inte nödvändigtvis att frågan är prioriterad i EU-språket. Det som är prioriterat är att den bereds och tas upp. Även om vi har olika åsikter om detta är det viktigt att frågan tas vidare. Det är en poäng att vi är överens om det i alla fall.

Anf. 162 ORDFÖRANDEN:

Vi tar inte hela EU:s prioriteringslista. Den skulle jag inte vilja bereda i nämnden – i vilken ordning alla frågor ska komma. Men detta är i alla fall en prioriterad fråga, tycker EU-nämnden, att diskutera vidare.

2018/19:30
10 maj

Jag har uppfattat att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening anmäld från Vänsterpartiet.
Tack för dagens möte!

§ 1 Utrikes frågor inklusive gemensam session utrikes- och

försvarsministrar	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	1
Anf. 5 ORDFÖRANDE.....	2
Anf. 6 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	2
Anf. 7 DANIEL RIAZAT (V).....	2
Anf. 8 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	2
Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	3
Anf. 10 DANIEL RIAZAT (V).....	4
Anf. 11 LUDVIG ASPLING (SD).....	5
Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	5
Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V).....	5
Anf. 14 ORDFÖRANDE.....	5
Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	6
Anf. 16 ORDFÖRANDE.....	6
Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	6
Anf. 18 LUDVIG ASPLING (SD).....	7
Anf. 19 DANIEL RIAZAT (V).....	7
Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	7
Anf. 21 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	8
Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	8
Anf. 23 ORDFÖRANDE.....	8
Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	8
Anf. 25 ORDFÖRANDE.....	8

§ 2 Utrikes frågor – försvar

.....	9
Anf. 26 ORDFÖRANDE.....	9
Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	9
Anf. 28 ORDFÖRANDE.....	9
Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	9
Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V).....	9
Anf. 31 ORDFÖRANDE.....	10
Anf. 32 DANIEL RIAZAT (V).....	10
Anf. 33 ORDFÖRANDE.....	10
Anf. 34 ANNIKA QARLSSON (C).....	10
Anf. 35 LUDVIG ASPLING (SD).....	10
Anf. 36 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	10
Anf. 37 DANIEL RIAZAT (V).....	10
Anf. 38 ORDFÖRANDE.....	10
Anf. 39 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	10
Anf. 40 ORDFÖRANDE.....	11
Anf. 41 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	11
Anf. 42 LUDVIG ASPLING (SD).....	12
Anf. 43 DANIEL RIAZAT (V).....	12
Anf. 44 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	12

Anf. 45	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	12
Anf. 46	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	13
Anf. 47	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	13
Anf. 48	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	14
Anf. 49	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	14
Anf. 50	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	14
Anf. 51	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	14
Anf. 52	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	14
Anf. 53	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 54	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	14
Anf. 55	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 56	Departementssekreterare EBBA JEPPSSON	14
Anf. 57	ORDFÖRANDEN	15
Anf. 58	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	15
Anf. 59	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	15
Anf. 60	ORDFÖRANDEN	15

§ 3 Utrikes frågor – utveckling

.....		16
Anf. 61	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 62	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	16
Anf. 63	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 64	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	16
Anf. 65	ANNIKA QARLSSON (C)	17
Anf. 66	LUDVIG ASPLING (SD)	17
Anf. 67	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	17
Anf. 68	DANIEL RIAZAT (V)	18
Anf. 69	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	18
Anf. 70	DANIEL RIAZAT (V)	19
Anf. 71	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	19
Anf. 72	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 73	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	19
Anf. 74	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 75	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	19
Anf. 76	HANS ROTHENBERG (M)	20
Anf. 77	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	20
Anf. 78	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	21
Anf. 79	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	21
Anf. 80	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	21
Anf. 81	Utrikesrådet JOHANNES OLJELUND	21
Anf. 82	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 83	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	22
Anf. 84	FREDRIK MALM (L)	23
Anf. 85	DANIEL RIAZAT (V)	23
Anf. 86	LUDVIG ASPLING (SD)	23
Anf. 87	HANS ROTHENBERG (M)	23
Anf. 88	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 89	DANIEL RIAZAT (V)	24
Anf. 90	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 91	Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	24
Anf. 92	FREDRIK MALM (L)	24
Anf. 93	ANNIKA QARLSSON (C)	24

Anf. 94 DANIEL RIAZAT (V).....	25
Anf. 95 ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 96 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	25
Anf. 97 ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 98 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	26
Anf. 99 ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 100 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	26
Anf. 101 ORDFÖRANDEN.....	26

§ 4 Jordbruk och fiske

.....	27
Anf. 102 ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 103 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	27
Anf. 104 ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 105 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	27
Anf. 106 ANNIKA QARLSSON (C).....	28
Anf. 107 STAFFAN EKLÖF (SD)	28
Anf. 108 DANIEL RIAZAT (V).....	30
Anf. 109 JOHN WIDEGREN (M)	30
Anf. 110 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	31
Anf. 111 STAFFAN EKLÖF (SD)	32
Anf. 112 JOHN WIDEGREN (M)	32
Anf. 113 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	33
Anf. 114 ORDFÖRANDEN.....	33
Anf. 115 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	34
Anf. 116 ORDFÖRANDEN.....	34
Anf. 117 STAFFAN EKLÖF (SD)	34
Anf. 118 ANNIKA QARLSSON (C).....	34
Anf. 119 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	35
Anf. 120 ANNIKA QARLSSON (C).....	36
Anf. 121 ORDFÖRANDEN.....	36
Anf. 122 STAFFAN EKLÖF (SD)	36
Anf. 123 ORDFÖRANDEN.....	36
Anf. 124 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	36
Anf. 125 DÉ SIRÉE PETHRUS (KD)	36
Anf. 126 ANNIKA QARLSSON (C).....	37
Anf. 127 JOHN WIDEGREN (M)	37
Anf. 128 MARTIN KINNUNEN (SD)	37
Anf. 129 DANIEL RIAZAT (V).....	38
Anf. 130 FREDRIK MALM (L)	38
Anf. 131 JOHN WIDEGREN (M)	38
Anf. 132 MARIA GARDFJELL (MP).....	38
Anf. 133 MARKUS SELIN (S).....	38
Anf. 134 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	38
Anf. 135 JOHN WIDEGREN (M)	39
Anf. 136 DÉ SIRÉE PETHRUS (KD)	39
Anf. 137 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 138 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	40
Anf. 139 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 140 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	40
Anf. 141 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 142 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	40

Anf. 143	JOHN WIDEGREN (M)	40
Anf. 144	STAFFAN EKLÖF (SD)	41
Anf. 145	ANNIKA QARLSSON (C)	41
Anf. 146	FREDRIK MALM (L)	41
Anf. 147	JOHN WIDEGREN (M)	41
Anf. 148	FREDRIK MALM (L)	41
Anf. 149	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	41
Anf. 150	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	41
Anf. 151	MARIA GARDFJELL (MP)	42
Anf. 152	MARKUS SELIN (S)	42
Anf. 153	ORDFÖRANDEN	42
Anf. 154	ORDFÖRANDEN	42
Anf. 155	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	43
Anf. 156	ORDFÖRANDEN	43
Anf. 157	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	43
Anf. 158	DANIEL RIAZAT (V)	43
Anf. 159	STAFFAN EKLÖF (SD)	43
Anf. 160	JOHN WIDEGREN (M)	43
Anf. 161	MARIA GARDFJELL (MP)	43
Anf. 162	ORDFÖRANDEN	44